

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Senta Vavříková

Sociálně-právní ochrana týraných a zneužívaných dětí
v Moravskoslezském kraji

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury. Všechna poskytnutá i vytvořená digitální data nebudu bez souhlasu školy poskytovat.

V Olomouci dne 11. dubna 2013

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D., za konzultace, podněty a připomínky při vypracování práce a poskytování cenných rad. Dále děkuji sociálním pracovnícím v Moravskoslezském kraji za ochotu a poskytnutí rozhovoru.

Jméno a příjmení:	Bc. Senta Vavříková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Sociálně-právní ochrana týraných a zneužívaných dětí v Moravskoslezském kraji
Název v angličtině:	Social and legal protection of battered and abused children in Moravskoslezsky region
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá problematikou týraných a zneužívaných dětí v Moravskoslezském kraji. Popisuje postup orgánů pověřených k výkonu sociálně-právní ochrany, syndrom CAN, následnou terapii oběti. V empirické části jsou srovnávány jednotlivé oblasti Moravskoslezského kraje z hlediska četnosti výskytu těchto trestných činů, zpracovány informace z rozhovoru se sociálními pracovníky a vytvořeny případové kazuistiky dětí, které jsou vedeny v evidenci OSPOD.
Klíčová slova:	Sociálně-právní ochrana, syndrom CAN, týrání dítěte, zneužívání dítěte.
Anotace v angličtině:	The thesis deals with issues of abused and mistreated children in Moravskoslezsky region. Procedure of authorities charged with child protection, syndrome CAN and subsequent therapy of a victim are described in the first part. In the second part of the thesis the frequency of these criminal acts in individual parts of Moravskoslezsky region is compared, information from dialogues with social workers is processed and there are case studies of children who are in records of OSPOD.
Klíčová slova v angličtině:	Social and legal protection, syndrome CAN, child abuse, child mistreat.
Přílohy vázané v práci:	1. Statistiky MPSV (2005-2011) 2. Statistiky Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje (2008-2012) 3. Doslovný přepis rozhovoru se sociálními pracovníky

Rozsah práce:	73 stran + 19 stran příloh
Jazyk práce:	Český jazyk

Obrázek č. 1: Dítě v ohrožení¹

***„Chválit a povzbuzovat dítě je stokrát účinnější, než hrozit
a trestat.“***

Orison Swett Marden

¹ Profimedia: Ilustrční fotografie [online]. 2012 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z:
<http://www.proimedia.cz/image/detail/0002494607>

Obsah

ÚVOD	8
1 Sociálně-právní ochrana dětí.....	10
1.1 Legislativní ukotvení.....	11
1.2 Odborný tým	13
1.3 Kompetence pracovníků OSPOD.....	15
1.4 Sanace rodiny	20
2 Dítě zneužívané, týrané	23
2.1 Týrání	26
2.2 Zneužívání	27
2.3 Příčiny a následky	29
2.4 Terapie.....	33
3 Etapy práce s týranými/ zneužívanými dětmi.....	36
3.1 Podnět k šetření	36
3.2 Šetření OSPOD	37
3.3 Řešení situace.....	38
4 Výzkum.....	41
4.1 Demografické údaje o Moravskoslezském kraji	41
4.2 Stanovení cílů a výzkumných předpokladů.....	43
4.3 Organizace výzkumného šetření	44
4.4 Metodologie výzkumu.....	45
4.5 Vlastní výzkum	47
A Rozhovory se sociálními pracovníky MS kraje.....	47
B Kazuistiky	52
C Statistická analýza	58
4.6 Výzkumný závěr	62
ZÁVĚR	65

ÚVOD

Sociálně-právní ochrana dětí je v naší společnosti nezbytná, dle mého názoru potřebná dokonce čím dál více. V poslední době se o problému týrání a zneužívání dětí mluví stále častěji a dostává se i do povědomí laické veřejnosti. Špatné zacházení s dětskou bytostí se však v mnoha případech odehrává tzv. za zavřenými dveřmi a je velice těžké tyto činy následně prokázat. Dítě je oproti dospělé osobě naprosto bezbranné, a proto je nezbytné hájit jeho práva a dohlížet na to, aby byly naplňovány jeho potřeby a aby v žádné oblasti nestrádalo. Pokud se dítě dostane do stavu, kdy je přesvědčeno o své špatnosti a nikomu se nesvěří nebo se sice svěří, ale proti rodičům svědčit nechce, jak popisují odborníci, naráží odborný tým ve výkonu sociálně-právní ochrany dítěte na nelehkou překážku. Velký počet případů je odhalen pouze díky všímavosti a zájmu okolí dítěte. Proto bychom měli všichni vnímat děti kolem sebe, a pokud máme pocit, že nám chtějí něco říct nebo že je něco trápí, měli bychom si na ně najít dostatek času. Vždyť každé dítě má právo prožít své dětství bezstarostně a šťastně, aby na tyto časy mohlo po zbytek života vzpomínat s úsměvem.

Hlavním cílem diplomové práce je přiblížit postup orgánu sociálně-právní ochrany dítěte při ochraně práv týraných a zneužívaných dětí a prostřednictvím výzkumu zjistit aktuální situaci v oblasti Moravskoslezského kraje. Poukážeme na počet sociálních pracovníků, jejich názor na stávající legislativu a novelu zákona č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí*, ve znění pozdějších předpisů. Dílčí cíle tvoří seznámení se s příčinami a následky týrání a zneužívání dětí, představení jednotlivých etap práce s oběťmi, poukázat na individuální přístup pracovníků OSPOD při řešení těchto případů, zkoumání počtu případů za posledních sedm let a zjištění názorů sociálních pracovníků na personální stavy na jejich pracovištích. Zkoumanou oblastí je Moravskoslezský kraj, při realizování rozhovorů pak čtyři obecní úřady s rozšířenou působností na daném území, jejichž sociální pracovníci byly ochotny spolupracovat.

V první kapitole popisují historii a vývoj sociálně-právní ochrany dětí na našem území, vymezují odborný tým, který na sociálně-právní ochraně dětí vzájemně spolupracuje, a poukazují na jejich kompetence, které vyplývají z platné legislativy. Stávající platná legislativa je v této kapitole obsažena pouze okrajově, byly vybrány hlavní právní předpisy, vztahující se k sociálně-právní ochraně. Zmiňuji také sanaci rodiny, kterou provádí orgány sociálně-právní ochrany a mnohdy nepůsobí pouze preventivně, ale i jako náprava. Sanace rodiny pomáhá nejen rodině, jak vyplývá z názvu, ale také samotnému dítěti.

V následující kapitole definuji dítě a podrobněji zkoumám problematiku týrání a zneužívání. Vymezuji příčiny, které vedou k týrání a zneužívání dětí, i následky, jež jsou na dětské oběti zanechány. Zmiňuji neméně důležitou terapii, která se provádí jako prevence, ale také jako následná péče o dítě, které bylo týráno nebo zneužíváno.

Dále popisuji průběh práce pracovníků orgánu sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) na případu s podezřením na týrání/zneužívání dítěte od počátku, což znamená od přijetí ohlášení – podnětu k šetření až po závěrečné řešení situace. Konkrétně popisuji samotné šetření pracovníků OSPOD v rodině a také formy jejich sociální práce s rodinou. Podrobněji se zabývám výsledkem dítěte, upozorňuji na jeho rizika a vytyčuji specifické znaky a také pravidla, která by měla být při výslechu dětské oběti vždy dodržena.

V empirické části jsou vymezeny základní demografické údaje Moravskoslezského kraje. V rámci výzkumu byly použity metody kvalitativního výzkumu (rozhovory, kazuistiky) a kvantitativního výzkumu (statistické analýzy). Dále stanovuji dílčí cíle práce a výzkumné předpoklady, které budou následně, po provedení výzkumu potvrzeny nebo vyvráceny. Vlastní výzkum je rozdělen do tří částí, a to na analýzu rozhovorů se sociálními pracovníky, zpracování kazuistik dětí, které jsou vedeny v evidenci OSPOD a na statistické analýzy. Tuto kapitolu uzavírají výzkumné závěry, které vyplývají z celého provedeného výzkumu.

Uvedenou problematikou se zabývají publikace českých autorů, kterými jsou např.: Šárka ŠPECIÁNOVÁ, Oldřich MATOUŠEK, Ludmila ČÍRTKOVÁ, Jiří DUNOVSKÝ, Petr WEISS a Věra BECHYŇOVÁ. V zahraničí jsou to: Susan MUFSONOVÁ, Rachel KRANZOVÁ nebo David FINKELHOR.

1 Sociálně-právní ochrana dětí

Historie sociálně-právní ochrany dětí sahá až k roku **1863**, kdy byl vydán říšský zákon domovský č. 105 říšského zákoníku, na který o pět let později navázal zemský zákon chudinský. Tyto zákony byly základem veřejné správy ve prospěch sociálně potřebných osob a institucionalizované sociálně-právní ochrany dětí na našem území. V těchto předpisech byla obsažena problematika péče o chudé, léčení v nemocnicích, péče o výživu a výchovu dětí a péči o zanedbávané děti v zařízeních pro jejich nápravu. Opuštěné děti pobývaly v této době v pěstounské péči nebo byly umístovány do sirotčinců a dětských domovů. Od roku **1904** se začaly postupně vytvářet skupinky lidí, kteří byli ochotni dobrovolně spolupracovat se samosprávnými orgány, působícími v oblasti péče o děti. V této době se také začaly zřizovat okresní komise pro péči o mládež, které přejímaly patronát nad potřebnými dětmi, samozřejmě v zastoupení úřadů. V období **po 1. světové válce** zůstaly na území tehdejšího Československa statisíce válečných sirotek a tímto faktem nabývala činnost institucí a dobrovolníků stále většího významu. Narůstal také počet zřízených ústavů pro děti opuštěné, osiřelé a také zdravotně postižené. V počátcích samostatného Československého státu se stala sociálně-právní ochrana předmětem státního zájmu díky vzniku samostatných odvětví jednotlivých ministerstev. Komise pro péči o mládež nadále vykonávala úkoly v oblasti péče o dítě, časem však byla přejmenována na tzv. okresní péči o mládež. Ke konci **20. let 20. století** bylo zřízeno již na 220 okresních péčí o mládež. Rozvoj péče o děti byl pozastaven kolem roku **1938** z důvodu okupace, okresní péče o mládež však fungovala i v průběhu tohoto období. Z hlediska dalšího vývoje sociálně-právní ochrany je významný zákon č. 69/1952 Sb., o sociálně-právní ochraně mládeže, kdy byla smyslem sociálně-právní ochrany ustanovena řádná výchova dětí. V **50. letech 20. století** spočívala sociálně-právní ochrana ve výkonu poručenství a opatrovnictví, v této době vzniklo dosud používané označování spisů, vedených orgány OSPOD, značkou „Om“. Úkoly sociálně-právní ochrany ve vztahu k cizině zajišťovalo Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže v působnosti Ministerstva spravedlnosti, jež bylo po přijetí zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí přejmenováno na stávající Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, který dnes spadá již pod Ministerstvo práce a sociálních věcí. Před přijetím již zmíněného

zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí byla tato oblast upravena v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.²

„Sociálně-právní ochrana dětí má v systému veřejného práva významné postavení a v České republice dlouholetou tradici. Výkon sociálně-právní ochrany dětí není zdaleka jednoduchý, neboť sociálně-právní ochrana je ovládána ústavními principy, mezinárodními dokumenty a je zakotvena v řadě právních předpisů. Její výkon není jednoduchý také proto, že se velmi citelně dotýká života dětí a jejich rodin a problémy v rodinách bývají někdy dlouho skryté a nedaří se je snadno a včas řešit. Úspěchy v řešení velice složitých situací potvrzují, že sociální pracovník vykonávající sociálně-právní ochranu musí být teoreticky i prakticky připravený řešit složité životní situace dětí, do kterých se v převážné většině nedostávají vlastním přičiněním nebo vinou, ale například v důsledku nezodpovědného přístupu rodičů.“³

1.1 Legislativní ukotvení

Problematiku sociálně-právní ochrany dětí upravuje celá řada právních dokumentů. Hlavní právní dokumenty, podle kterých se proces sociálně-právní ochrany řídí, jsou: **Listina základních práv a svobod (LZPS)**, v níž jsou uvedena základní lidská práva, související s problematikou ohrožených dětí, v hlavě druhé oddílu prvním, a zejména pak v hlavě čtvrté, kde se pojednává o hospodářských, sociálních a kulturních právech. LZPS pak dále deklaruje právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužitím údajů o vlastní osobě. **Úmluvu o právech dítěte** lze považovat za nejvýznamnější mezinárodní smlouvu v oblasti ochrany dětí. Tato úmluva byla ratifikována v lednu roku 1991 a dne 6. února roku téhož roku vstoupila v platnost. Článek č. 3 vymezuje základní pojem problematiky ochrany dětí a tím je zájem a blaho dítěte. Mezi nejdůležitější práva, která jsou Úmluvou o právech dítěte deklarována, patří např. právo každého dítěte na život, právo dítěte být registrováno ihned po narození, právo na státní

² ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. ISBN 978-80-86991-27-6.

³ NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského Praha, 2009, s. 11. ISBN 978-80-86723-77-8.

příslušnost, právo znát své rodiče, právo na zachování totožnosti dítěte, právo na osobní kontakty s oběma rodiči, právo na svobodu myšlení a projevu, právo na ochranu před násilím, urážením či zneužíváním dítěte.⁴ **Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů** upravuje základní instituty rodinných vztahů a je blízce spjat s občanským zákoníkem. Zákon upravuje ve vztahu k sociálně-právní ochraně dětí například rodičovskou zodpovědnost, výchovná opatření, proces svěřeni dítěte do péče jiné osoby než rodiče, ústavní výchovu, osvojení, poručenství nebo také opatrovnictví.⁵ **Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů** soustřeďuje právní úpravu sociálně-právní ochrany dětí do jednoho předpisu. Definuje pojem sociálně-právní ochrany dětí jako cílenou činnost, která zahrnuje zajištění práv dítěte na jeho příznivý vývoj a řádnou výchovu a také ochranu zájmů dítěte. Dále upravuje zásady sociálně-právní ochrany (SPO), prevenci a opatření na ochranu dětí, SPO ve vztahu k cizině, činnost komise pro sociálně-právní ochranu dětí (SPOD), zařízení a poskytování SPO, vedení evidence a spisové dokumentace. Předpis č. 473/2012 Sb., *Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně*, určuje nově pracovníkům orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) vytvářet **individuální plány ochrany dítěte**. Individuální plány musí obsahovat popis příčin ohrožení dítěte a důvody zahájení sociálně-právní ochrany, cíle navržených opatření a prostředky k jejich dosažení, společně s ukazateli účinnosti těchto prostředků. Dalším bodem těchto plánů je rozsah navržených opatření a způsob jejich naplnění a v neposlední řadě také metody práce s rodinou a rozsah intervencí. Zmiňovaná vyhláška dále upravuje počet sociálních pracovníků OSPOD (minimálně 1 pracovník na 800 dětí, majících trvalé bydliště ve správním obvodu OSPOD) a popis spolupráce jednotlivých orgánů sociálně-právní ochrany.⁶

Obecní úřady s rozšířenou působností a obecní úřady mají dle zákona nejvíce povinností při ochraně dětí a také pomoci rodičům a dalším osobám, jež jsou odpovědné za výchovu dětí, jelikož mají možnost bezprostředního sledování ochrany práv dítěte a následného včasného učinění opatření, přičemž mají znalost problému i místních podmínek. Obecní úřady s rozšířenou působností sledují nepříznivé vlivy působící na děti a zjišťují příčiny jejich vzniku. Poté činí opatření k omezování působení těchto vlivů a pravidelně vyhodnocují situace dítěte a také rodiny, na což navazuje vytváření

⁴ ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Právní manuál pro sociálně-právní ochranu dětí*. Praha: LINDE nakladatelství, s.r.o., 2005. S. 2-8. ISBN 978-80-86131-61-0.

⁵ ČESKO. Zákon č. 94/1963 Sb., *o rodině, ve znění pozdějších předpisů*.

⁶ ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů*.

individuálních plánů na ochranu dítěte. Na úrovni **krajských úřadů** zahrnuje sociálně-právní ochrana zejména kontrolní a metodické činnosti, dále také zprostředkování náhradní rodinné péče a rozhodování o udělení pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dalšími fyzickými či právními osobami. Do působnosti **Ministerstva práce a sociálních věcí** můžeme zahrnout obecně péči o rodinu a děti, do působnosti **Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí** pak veškeré otázky ohledně ochrany dětí ve vztahu k cizině.⁷ Důležitá je spolupráce OSPOD se **zařízením pro děti vyžadující okamžitou pomoc**. „*Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy anebo ocitlo-li se dítě bez péče přiměřené jeho věku, jde-li o dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané anebo o dítě, které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva. Ochrana a pomoc takovému dítěti spočívá v uspokojování základních životních potřeb, včetně ubytování, v zajištění zdravotních služeb a v psychologické a jiné obdobné péči.*“⁸

V **Trestním zákoníku č. 40/2009 Sb.** jsou vymezeny tresty, které mohou být soudem uloženy pachateli trestného činu týrání/zneužívání dítěte. Konkrétně jsou to § 185 Znásilnění, § 186 Sexuální nátlak, § 187 Pohlavní zneužití, § 189 Kuplířství, § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie, § 198 Týrání svěřené osoby, § 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí a § 202 Svádění k pohlavnímu styku.⁹

1.2 Odborný tým

Legislativou, platnou pro výkon sociálně-právní ochrany dítěte se řídí příslušné orgány, organizace a fyzické či právní osoby, jež sociálně-právní ochranu vykonávají. Všechny tyto osoby, orgány a organizace tvoří odborný tým pro výkon sociálně-právní ochrany dětí. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí určuje v § 4 odst. 1 orgány sociálně-právní ochrany dětí a vymezuje jejich působnost. Dle uvedeného zákona jsou **orgány sociálně-právní ochrany dětí** určeny obecní úřady s rozšířenou působností, obecní úřady, krajské úřady (Magistrát hl. města Prahy), Ministerstvo práce

⁷ MPSV.CZ. MPSV.CZ: *Sociálně-právní ochrana dětí-obecný úvod* [online]. 2009 [cit. 2012-11-29]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7242>

⁸ ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník*.

a sociálních věcí (MPSV) a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu. Sociálně-právní ochranu zajišťují rovněž obce a kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a jiné další právnické a fyzické osoby, které jsou výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny. Nejedná se však o orgány sociálně-právní ochrany dětí.¹⁰ Do odborného týmu se zahrnují i další organizace a subjekty, jež se na konkrétních případech podílejí. Těmi jsou například pracovníci Policie ČR, kteří vyslychají dětské oběti trestných činů, dále pediatři a dětské psychologové, kteří děti vyšetřují a podávají lékařské zprávy, také zaměstnanci zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a v neposlední řadě také zaměstnanci kojeneckých ústavů a dětských domovů, kam jsou děti často umísťovány. Jelikož tito pracovníci jsou s dětmi, které byly zanedbávané, týrané nebo dokonce zneužívané v přímém kontaktu, je velice důležité, aby věděli, jak se k dítěti chovat a jak s ním komunikovat, aby nebylo ještě více traumatizováno a naopak, aby dokázalo přispět k vyšetřování daného případu.¹¹

S orgány OSPOD spolupracují **pedagogicko-psychologické poradny**, kam docházejí děti, které mají problémy ve škole. Může se jednat jak o podněty edukační, jako je například problém s probíranou látkou, tak o podněty výchovné, čemuž můžeme rozumět jako problémům se spolužáky, problémovému chování dítěte atd. **Psychoterapeutická pracoviště** nabízejí pomoc dětem, mladistvým, ale i dospělým osobám, jež se ocitly v situaci, která je pro ně těžko řešitelná a vzbuzuje v těchto osobách pocity úzkosti, strachu, obav. Je třeba také zmínit **Linku důvěry**, což je bezplatná telefonní linka, na níž s volajícím komunikuje profesionální terapeut nebo zaškolený laik. Poskytuje poradenství, podporu a pomoc, přičemž volající může zůstat v anonymitě.¹² Vše, co se odehrává v rámci spolupráce odborného týmu, by se mělo odehrávat v nejlepším zájmu dítěte, které je v podstatě nadřazeno veškerému dění.¹³ „*Sociální pracovník by se měl především ujmout role koordinátora a jeho prvním úkolem by mělo být sestavení týmu, potřebného k řešení každého jednotlivého případu. Na základě vlastního posouzení, posouzení pediatra a posouzení psychologa by měl spolu s nimi stanovit optimální skladbu týmu, naplánovat a organizovat postup vyšetření a koordinovat práci jednotlivých odborníků. Spolu s nimi by měl na závěr stanovit komplexní*

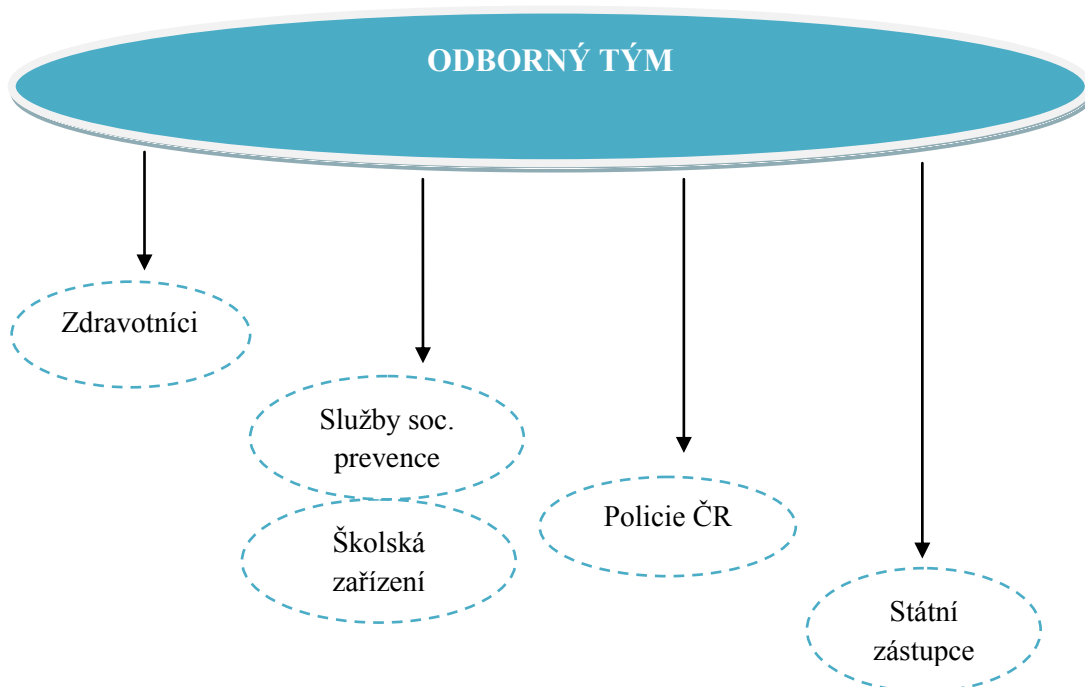
¹⁰ NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského Praha, 2009. s. 91-92. ISBN 978-80-86723-77-8.

¹¹ ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí*, ve znění pozdějších předpisů.

¹² MUFSONOVÁ, Susan a Rachel KRANZOVÁ. *O týrání a zneužívání*. Praha: Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-194-8.

¹³ ŠRAJER, Jindřich a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. 1. vyd. České Budějovice: Albert, 2008, s. 113. ISBN 978-80-7326-145-0.

sociální diagnózu, prognózu, navrhnout postup a alternativy řešení a případné terapie nebo rehabilitace.¹⁴

Obrázek č. 2: Odborný tým¹⁵

1.3 Kompetence pracovníků OSPOD

„Kompetence je soubor povinností a oprávnění zaměstnance, týmu příslušné sociální organizace.“¹⁶ Pracovníci obecních úřadů, odboru sociálně-právní ochrany dětí mají v náplni práce v první řadě **preventivní působení**, jelikož znají aktuální problémy oblasti, jež spadá do jejich působnosti a také místní podmínky. Sociální pracovníci také vyhledávají děti, které jsou nebo by mohly být ohroženy a sledují, zda se děti nevyskytují v prostředí, které by mohlo ohrožovat jejich vývoj. Pokud dostane sociální pracovník hlášení o možném zanedbání či týrání dítěte, je povinen **vykonat místní šetření** v místě bydliště dítěte, přičemž toto šetření musí být zapsáno do spisové dokumentace a dle posouzení se pracovník tímto případem dále

¹⁴ MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 2.vyd. Praha: Portál, 2008, s. 203. ISBN 978-80-7367-502-8.

¹⁵ Vlastní

¹⁶ PITNEROVÁ, Dagmar. *Management sociální práce*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 9. ISBN 978-80-244-2012-7.

zabývá. Mezi další povinnosti pracovníků OSPOD patří vyhledávání rodin s dětmi, jež potřebují pomoc. K této oblasti patří také **působení na rodiče**, aby plnili svou rodičovskou zodpovědnost, jednání s rodiči i dětmi, aby byly odstraněny nedostatky ve výchově, chování apod. Dále také pracovníci pomáhají rodičům při řešení výchovných a jiných problémů, poskytují poradenství v oblasti výchovy. Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, konkrétně podle §1 odst. c, je snaha o obnovu narušených funkcí rodiny státem garantovaná ochrana dítěte. Dále podle § 12 odst. 2, téhož zákona, má OSPOD povinnost pomoci rodičům, jejichž dítě bylo svěřeno do ústavní péče. Touto pomocí je myšlena např. úprava poměrů, bydlení, finanční situace.¹⁷ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí hovoří o individuálním přístupu k dítěti, z něhož vychází vyhodnocování situace dítěte. Vyhodnocování se provádí na základě vyhodnocování situace samotného dítěte, vyhodnocování situace rodiny a vyhodnocování širšího prostředí rodiny.¹⁸

MATOUŠEK definuje pět základních typů sociálních služeb rodinám. První jsou **krizové služby**, které jsou krátkodobé a vyžadují rychlé a kvalitní vyhodnocení situace profesionálem. Tyto služby jsou poskytovány v situaci ohrožení dítěte nebo také při návratu ohroženého/ohrožujícího člena rodiny a následném opětovném sjednocení této rodiny jako celku. Druhým typem jsou **poradenské služby**, které probíhají formou série předem domluvených schůzek ve specializovaných institucích a za přítomnosti týmu profesionálů. Typem třetím jsou **vzdělávací programy**, které probíhají dlouhodobě a mají obecný cíl. Mnohdy jsou nazývány jako tzv. školy rodičů. Tento typ je v podstatě kombinací poradenských a vzdělávacích programů. Čtvrtým typem jsou **terapeutické služby**, což je profesionálně vedená služba, kam docházejí jedinci i celá rodina. Tato služba je podložena smlouvou, v níž je vymezen konkrétní cíl terapie a její délka a po ukončení je sepsána zpráva o průběhu a výsledku terapie. Posledním typem sociální služby pro rodiny jsou **preventivní programy**, které jsou dlouhodobé a pravidelné. Tyto programy se zaměřují především na vznikající rodiny, u nichž se dá předpokládat určité riziko, ale také na rodiny, jimž se narodilo dítě, jehož péče a výchova bude představovat pro rodiče značnou zátěž.¹⁹

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

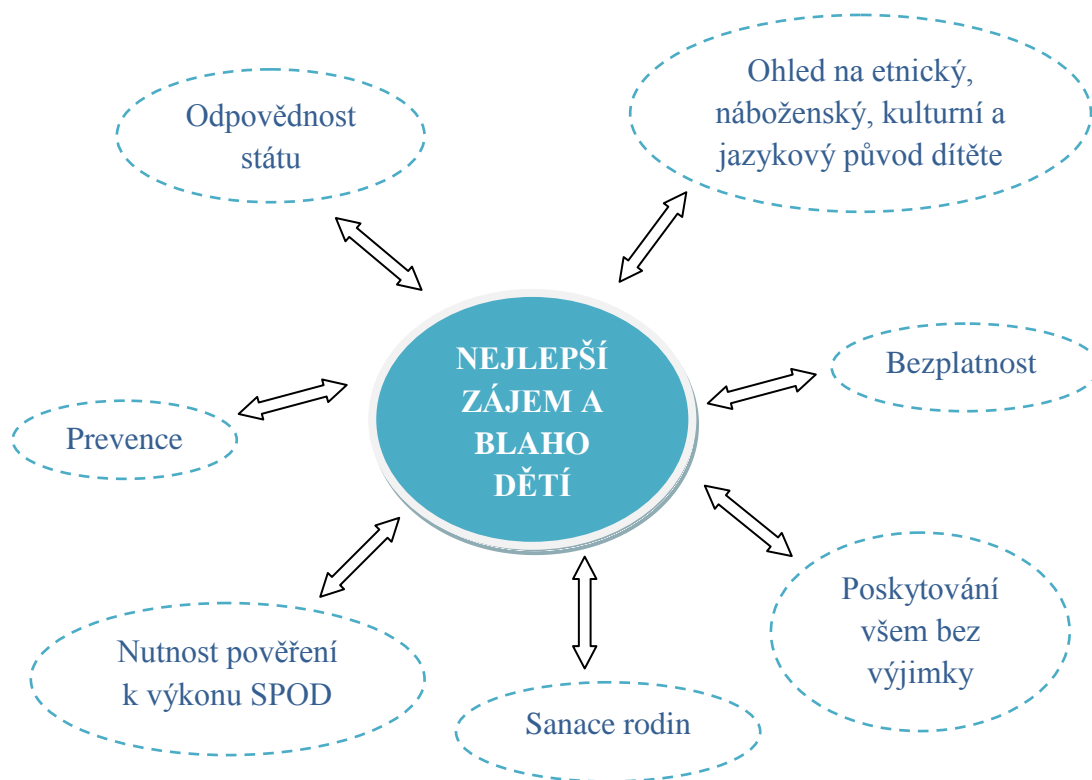
¹⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Novinky k novele SPO* [online]. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14226/vyhlaska_ZSPOD.pdf

¹⁹ MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 2.vyd. Praha: Portál, 2008, s. 196-198. ISBN 978-80-7367-502-8.

Sociální pracovník má ve své kompetenci uložení napomenutí, dohledu či omezení a také nařízení využití pomoci odborného zařízení. Tato nařízení pracovník ukládá po posouzení a zvážení aktuálního případu i osob v něm zúčastněných. Dále také vydává návrh na nařízení předběžného opatření a návrh na ústavní výchovu, které jsou podávány k rozhodnutí příslušnému soudu. Všichni pracovníci tohoto odboru mají povinnost podávat návrhy a podněty na soudní řízení ve prospěch dětí. Odbor sociálně-právní ochrany dětí, respektive jeho pracovníci mnohdy vykonávají funkci opatrovníka a poručníka dítěte a vykonávají neodkladné úkony v zájmu dítěte, dokud není stanoven poručník nebo dokud se poručník své funkce neujme. Návrhy na ustanovení poručníka či opatrovníka podávají také pracovníci OSPOD. Stejně tak jsou pracovníci povinni poskytnout okamžitou pomoc dítěti, které se ocitlo bez péče, která by byla přiměřená jeho věku a zprostředkovává umístění dítěte do azylového zařízení. Je-li dítě umístěno v ústavu nebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, rozhoduje OSPOD o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů nebo o svěřeni dítěte do péče fyzické osoby, která má zájem stát se pěstounem. V případech, kdy jsou děti svěřeny do výchovy jiných osob než rodičů, je OSPOD povinen sledovat vývoj těchto dětí a to minimálně jednou za tři měsíce.²⁰ „*Ten, kdo má pravomoc rozhodovat o kontaktu ohroženého dítěte s rodinou v případech prokázaného špatného zacházení rodičů s dítětem, musí v první řadě řešit otázku, zda by pro dítě nebylo lepší rodinu opustit. V našich podmínkách má konečnou odpovědnost soud, soudy však až na nepočetné výjimky akceptují návrhy sociálních pracovníků. Při takovémto rozhodování se porovnává závažnost dvou hrozících traumat: trauma ze špatného zacházení versus trauma ze ztráty kontakty s nejbližšími lidmi, spojené se ztrátou domova. Nemálo záleží i na tom, zda má být ohrožené dítě přemístěno do náhradní rodiny nebo do ústavní péče.*“²¹

²⁰ NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí a mládeže*. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského Praha, 2009. s. 97-104. ISBN 978-80-86723-77-8.

²¹ MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 33. ISBN 80-7367-002-X.

Obrázek č. 3: Hlavní principy SPOD²²

Orgány sociálně-právní ochrany dětí, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a pověřené osoby jsou povinny řídit se při výkonu sociálně-právní ochrany **standardy kvality** sociálně-právní ochrany, které jsou kritérii určujícími úroveň kvality poskytování sociálně-právní ochrany. Tyto standardy obsahují principy a bodové hodnocení sociálně-právní ochrany, standardy sociální práce s klientem, standardy personálního a organizačního zajištění výkonu sociálně-právní ochrany a technicko-provozní zajištění sociálně-právní ochrany.²³ „Standardy jsou souborem měřitelných a ověřitelných kritérií. Kvalita sociální služby je chápána jako schopnost uspokojit zájmy klientů, uživatelů sociálních služeb.“²⁴

²² Vlastní

²³ ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ PITNEROVÁ, Dagmar. *Management sociální práce*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, str. 8-9 . ISBN 978-80-244-2012-7.

Úskalí práce OSPOD

Ze svých zkušeností, které jsem nasbírala v průběhu studia a hlavně během absolvování odborných praxí na OSPOD bych jako největší úskalí této práce označila četnost případů, hodně administrativní práce a malý počet pracovníků. Dle mého názoru některé administrativní úkony zbytečně zdržují práci sociálních pracovníků, kteří by se v tomto čase mohli věnovat dalším případům. Jak jsem sama poznala, mnohdy je takřka nemožné vykonávat místní šetření u všech případů, které to vyžadují. Proto bych navrhovala do budoucna zvýšení počtu sociálních pracovníků nebo přijetí administrativního pracovníka, jež bude do spisových dokumentací nalepovat doručky, třídit poštu apod.

STANĚK uvádí: *„Konkrétní práce OSPOD je podceněna, a to jak materiálně, tak počtem soc. pracovníků. Malý počet pracovníků na vysoké množství případů znemožňuje, aby vykonávali skutečnou sociální práci a hlavně prevenci. Naopak přispívá k formálnímu řešení případů, které je v zásadě nejrychlejší a záleží tak na konkrétní osobnosti pracovníka, jak k danému případu přistoupí.“*²⁵ K této problematice vyjádřili také autoři MATOUŠEK, KODYMOVÁ, KOLÁČKOVÁ: *„Právní normy sice zdůrazňují, že OSPOD by měly aktivně vyhledávat ohrožené děti, působit na rodiče, aby plnili povinnosti, vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, pomáhat rodičům řešit výchovné problémy, poskytovat nebo zprostředkovat jim poradenství. Personální vybavení OSPOD je však takové, že pro soustavnou poradenskou a terapeutickou činnost podmínky vytvořeny nejsou. V současnosti není nijak výjimečné, že se jeden pracovník tohoto odboru zabývá 400 i více rodinami ročně.“*²⁶

Pokud by sociálních pracovníků bylo více nebo by se jim ulevilo v oblasti administrativy, mohli by se kvalitněji věnovat jednotlivým klientům. Myslím, že při poradenství je dostatek času nutným předpokladem. Pracovníci by také získali více času k výkonu sociální práce s rodinami.

²⁵ STANĚK, Miloš. NADACE SIRIUS. *Monitoring problematiky ohrožených dětí v České republice*. Praha: Median, s.r.o., 2008. s. 34. ISBN 978-80-902847-0-8.

²⁶ MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 32. ISBN 80-7367-002-X.

1.4 Sanace rodiny

Rodiny, které jsou sanovány, bývají dlouhodobě, mnohdy i generačně ve velmi složité sociální situaci. Na sanaci rodiny se podílí tzv. **multidisciplinární tým**, který je složen z pracovníka OSPOD, pracovníka Centra pro sanaci rodiny, pracovníka zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a dalších odborníků, jako např. dětského psychologa. Náročnější situace pro všechny zúčastněné nastává v případě, kdy se v konkrétní oblasti nenachází pracoviště Centra pro sanaci rodiny. Pravidla sanace rodiny musí být známa jak týmu, tak také celé rodině. Rodiče musí také souhlasit se sanačním plánem, který obsahuje cílový stav rodiny, časový úsek sanace, čas, kdy bude vyhodnocena efektivita sanace a musí být přesně vymezeny znaky hodnocení. V případech, kdy nejsou kvalitně nastavena pravidla spolupráce multidisciplinárního týmu, který se na sanaci rodiny podílí, se stává, že sanační plán rodiny není dobře zpracován. Takovým očekáváním je potom celá rodina neúměrně zatížena a je zvýšeno riziko selhání některého člena rodiny, které plyne ze snahy vyhovět požadavkům multidisciplinárního týmu. Při sanování rodiny spočívá funkce multidisciplinárního týmu v podpoře jednotlivých členů rodiny.²⁷

MATOUŠEK popisuje sanaci rodiny následovně: *„Sanace rodiny/podpora rodiny- postupy podporující fungování rodiny, které jsou opakem postupů vyčleňujících některého člena rodiny kvůli tomu, že někoho ohrožuje, příp. kvůli tomu, že je sám někým z rodiny ohrožen. V současnosti v západních zemích převažuje názor promítající se i do praxe sociální práce, že sanace rodiny by měla být metodou první volby u většiny případů, kdy je sociální služba kontaktována kvůli výskytu domácího násilí. Sanace rodiny však má mnohem širší pole působnosti, například jako postup doplňující léčbu závislosti u dospělých lidí. Práce s rodinou může mít formu podpory od zaškoleného dobrovolníka, terapie poskytované profesionálem celé rodině nebo někomu z rodiny v domácím či jiném prostředí, služby poskytované rodinám (např. docházka dětí do specializovaných denních center, přípravné vzdělávání dětí před nástupem do školy, docházka do mateřských a rodinných center).“²⁸* Zakladatelka českého centra pro sanaci rodiny, Věra BECHYŇOVÁ popisuje sanaci rodiny jako: *„soubor opatření sociálně-právní ochrany, sociálních služeb a dalších opatření*

²⁷ BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011, s. 12-19. ISBN 978-80-262-0031-4.

²⁸ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 196. ISBN 978-80-7367-368-0.

a programů, které jsou poskytovány nebo ukládány převážně rodičům dítěte a dítěti, jehož sociální, biologický a psychický vývoj je ohrožen. Důsledkem neřešení nebo akutní situace ohrožení dítěte může být jeho umístění mimo rodinu. Cílem sanace rodiny je předcházet, zmírnit nebo eliminovat příčiny ohrožení dítěte a poskytnout rodičům i dítěti pomoc a podporu k zachování rodiny jako celku.²⁹

Do programu sanace rodiny samozřejmě nelze zařadit každou rodinu. Do skupiny rodin, které sanovány být mohou, patří například nastávající rodiče, jež jsou určitým způsobem riziková, rodina, v níž žije ohrožené dítě a jehož situace vykazuje rizika a zároveň během sociální práce s rodinou nedošlo v minulých třech měsících ke zlepšení, rodina, jejíž dítě bylo (akutně) umístěno do ústavní výchovy, rodina, jejíž dítě bylo umístěno na přechodnou dobu do pěstounské péče nebo také rodina, která zlepšila svou situaci, a díky tomu soud zrušil nařízení ústavní výchovy a dítě je tedy vráceno do péče rodičů. Při procesu posuzování míry ohrožení dítěte je velmi důležitá schopnost profesionála rozpoznat a identifikovat všechna faktická i potencionální rizika ohrožení dítěte.³⁰ „*Sanace rodiny může být použitelná v rámci léčebně preventivních ústavních zařízení při práci s rodinou dítěte. Přestože dítě pobývá v ústavu, rodiče o ně projevují zájem, dítě kontaktují, navštěvují, ústav pak spolupracuje s OSPOD v záležitostech návratu dítěte do původní rodiny.*“³¹ Sanace rodiny není však vždy jednoduchá a bezproblémová. Klienti mají v těchto situacích často tendenci se uchýlovat k útěku, který však není klasickým útekem. Je to například nezvedání telefonu, odkládání schůzek, různé výmluvy. Dalším chováním, které není neobvyklé, je pasivní rezistence, která se projevuje souhlasem se vším, co odborný tým navrhne a řekne, avšak klient se tímto ve svém následném chování neřídí. Posledním způsobem chování klienta v průběhu sanace rodiny je agrese, kdy klient nepřijme danou situaci a projevuje se agresivně. Pracovník, který sanaci provádí, by měl také opatrně volit slova chvály na sanovaného klienta. Rodiče, kteří jsou do programu sanace zařazeni, totiž většinou ze svého života neznají chválu či jinou podporu. Při přehnané chvále může klient stagnovat nebo dokonce naprosto ztratit motivaci. Sanační plán, jímž je celá sanace rodiny podložena, obsahuje také formu zpětné vazby. Tato zpětná vazba obsahuje věcné vyjádření sociálního pracovníka o změnách

²⁹ BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011, s. 18. ISBN 978-80-262-0031-4.

³⁰ BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011, s. 20-37. ISBN 978-80-262-0031-4.

³¹ KUZNÍKOVÁ, Iva. *Sociální práce ve zdravotnictví*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 77. ISBN 978-80-247-3676-1.

v chování klientů v průběhu kompletního procesu sanace. Bez kvalitní zpětné vazby nelze učit, proto je zpětná vazba stěžejní také pro sociální učení.³²

SHRNUTÍ

Nastínili jsme historii sociálně-právní ochrany dětí a poukázali na orgány, které mají sociálně-právní ochranu povolení nebo dokonce povinnost vykonávat. Také jsme vymezili jejich kompetence v rámci tohoto výkonu, které jsou právně upraveny ve stávající legislativě. Nejdůležitější právní předpisy pro sociálně-právní ochranu dětí jsme vytyčili a poukázali na hlavní principy, které vždy směřují k blahu a zájmu dítěte, čemuž přispívá také sanace rodiny ohroženého dítěte. Zmínili jsme sanaci rodiny a podrobněji popsali její funkci a samotný průběh. Sanace rodiny může pomoci nejen rodině, jako celku, ale i samotnému dítěti, se kterým bylo špatně zacházeno.

³² BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011, s. 14, 75, 77. ISBN 978-80-262-0031-4.

2 Dítě zneužívané, týrané

Dítětem je myšlen člověk v první etapě života, tzn. od narození do dosažení věku patnácti let, kdy už můžeme mluvit o mladistvém. „*Dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.*“³³ V dnešní společnosti se často setkáváme s dětmi, jejichž rodinné prostředí a vzájemné kontakty, které v tomto prostředí probíhají, lze označit mnohdy jako společensky nepřijatelné. Takové děti strádají mnoha různými nedostatky. Je jim způsobována újma ve fyzické, psychické i sociální oblasti. Poškození a destrukce dítěte je většinou úmyslná. Základními formami destrukce dítěte jsou **týrání, zneužívání** a také **zanedbávání**. Uvedené jevy souvisí s celou řadou mechanismů a příčin a jsou podmíněny nejrůznějšími faktory. Proto jsou rozmanité také příznaky, jež mají různou časovou dimenzi.³⁴ ŠRAJER a MUSIL uvádějí: „*Mnoho případů ukazuje, že v mnoha rodinách se vyskytuje materiální, ale také emocionální nouze. Děti se mnohdy stávají náhradou partnera a jsou zneužívány, protože jsou do nich promítány odvrácené stránky dospělých. Frustrace a vztek rodičů se vybíjí na dětech nebo se děti stávají obětí špatně chápané lásky. Rodičovská péče je často minimalizována nebo sexualizována, chybí kompetence řešit problémy ve vztahu odpovídajícím způsobem.*“³⁵ Fenomén této oblasti je zákeřný a **transgenerační**: týrání týrají. Opět jde o zneužití pravomoci, síly nebo závislosti oběti na pachateli. Je doloženo, že děti, které stály v minulosti před soudem v roli oběti násilí, před ním často stojí také o několik let později, avšak to už jako pachatelé násilí.³⁶ MATOUŠEK a PAZLAROVÁ uvádí: „*Dětské utrpení může být dlouho, někdy i celý život, skryté a nezpracované. Proto bývá zdrojem nového, někdy méně nápadného, pokořování dětí v příští generaci.*“³⁷ Rodina se zvláštními potřebami, která má vážné těžkosti ve více sférách, se označuje jako **mnohoproblémová rodina**. V mnohoproblémové rodině se kumulují důsledky osobního a sociálního znevýhodnění. Dítě, které vyrůstá v rodině zmíněného typu bez příznivých podmínek pro vývoj, nazýváme **ohroženým dítětem**. U dětí, jimž nebyly nebo nejsou naplněny některé ze základních potřeb,

³³ DAVID, Roman. *Práva dítěte*. 1.vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1999. ISBN 80-7182-076-8.

³⁴ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 145. ISBN 978-80-247-2781-3.

³⁵ ŠRAJER, Jindřich a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. 1. vyd. České Budějovice: Albert, 2008, s. 124. ISBN 978-80-7326-145-0.

³⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 51. ISBN 978-80-247-2014-2.

³⁷ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, s. 150. ISBN 978-80-7367-739-8.

se projevuje tzv. deprivanční syndrom. Problematika nevhodného zacházení s dítětem je spojena s termínem „**syndrom CAN**“.³⁸ Česká literatura používá s ohledem na zahraniční trendy k popisu problematiky týrání, zneužívání a zanedbávání dětí koncept, který je označován zkratkou CAN. Koncept byl přijat zdravotní komisí Rady Evropy v roce 1992 a rozumí se jím vědomé i nevědomé aktivity dospělého člověka, vedoucí k poškozování zdraví dítěte a také k narušení jeho zdravého a přirozeného tělesného i psychického vývoje. Koncept CAN není samostatnou psychiatrickou diagnózou, jedná se pouze o určitou popisnou značku.³⁹

Děti, které jsou obětmi týrání či zneužívají, trpí nejčastěji třemi syndromy, jimiž jsou **syndrom CAN** (Child Abuse and Neglect), **syndrom CSA** (Child Sexual Abused) a **Münchhausenův syndrom v zastoupení** (by proxy). „*Syndrom CAN je výsledkem převážně úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli-hlavně rodiči.*“⁴⁰ MATĚJČEK popisuje syndrom CAN jako: „*jakékoliv nenáhodné, vědomé (případně i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele anebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt.*“⁴¹

Syndromem **CSA** trpí sexuálně zneužívané děti, což znamená, že je tento syndrom následkem nepatřičného vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či jakémukoliv pohlavnímu vykořisťování, bez ohledu na to, kdo dítě zneužívá.⁴² O Münchhausenově syndromu v zastoupení mluví tehdy, kdy rodič předstírá příznaky různých nemocí u svého dítěte za účelem léčby a hospitalizace, přičemž jsou příznaky i nemoc samotná smyšlené a neopodstatněné.⁴³ V těchto případech tedy dítě podstupuje zcela neopodstatněně nejruznější lékařská vyšetření či zákroky. „*Absolutní kritéria, která by definovala hranici špatného zacházení s dětmi a byla nezávislá na době a kultuře, není možné stanovit. Ani zákon nemůže do všech detailů vymezit, co je a co není špatné zacházení s dětmi.*“

³⁸ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, s. 17, 18, 137. ISBN 978-80-7367-739-8.

³⁹ VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012, s. 45. ISBN 978-80-247-3829-1.

⁴⁰ PODIVÍNSKÝ, Pavel. Postup orgánů sociálně-právní ochrany dětí při podezření na týrání dětí. In: *Násilí páchané na dětech*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 59-64. ISBN 80-244-1430-9.

⁴¹ DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995. s. 24. ISBN 80-7169-192-5.

⁴² WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0929-5.

⁴³ MALÁ, Eva, Jiří RABOCH a Zdeněk SOVÁK. *Sexuálně zneužívané děti*. 1. vydání. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1995. ISBN 80-85121-99-9.

*Proto tolik záleží na tom, aby pracovník, posuzující špatné zacházení s dítětem byl adekvátně vycvičen a aby měl takové zázemí, které mu umožňuje sporné případy konzultovat. Indikátory špatného zacházení s dítětem jsou nálezy lékařů, údaje učitelů, oznámení policie, oznámení občanů státním orgánům nebo jiným organizacím, kontakty postižených dětí s krizovými centry.*⁴⁴

Podle statistik Ministerstva práce a sociálních věcí, které jsou dostupné od roku 2005 do roku 2011, nahlášených případů týrání či zneužívání nezletilých každoročně přibývá. V roce 2011 bylo nahlášeno 738 případů tělesného týrání, 953 případů psychického týrání a 806 případů sexuálního zneužívání dětí a mladistvých. Tato čísla jsou přinejmenším alarmující pro celou společnost.⁴⁵ „Jsou to dvě spojené a bohužel stále plnější nádoby života moderních společností. Násilí na dětech se promítá i do stále stoupající násilnosti v chování dětí.“⁴⁶

U dětí, které si prožily týrání nebo zneužívání, se vyskytují **obranné mechanismy**, kterými se dítě nevědomky brání proti podstatě těchto činů. Mezi obranné mechanismy se řadí vytěsnění určitých vzpomínek a situací, popření určitých faktů, disociace neboli rozštěpení osobnosti, kdy trauma není integrováno do vnitřního světa dítěte, idealizace, kdy si dítě zanechává na pachatele pozitivní názor a identifikace, při které dítě popisuje samo sebe jako zlé a tímto se zbavuje strachu z pachatele.⁴⁷

⁴⁴ MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 28. ISBN 80-7367-002-X.

⁴⁵ MPSV.CZ: Statistika. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2012 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/7260

⁴⁶ MEZIHORÁK, František. *Násilí páchané na dětech*. 1. vyd. Antonín Staněk. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 72-73. ISBN 80-244-1430-9.

⁴⁷ KOVÁŘ, Petr et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. 1. vyd. Praha: Maxdorf, 2009, s. 79-81. ISBN 978-80-7345-161-5.

2.1 Týrání

„Týráním se rozumí zlé nakládání s osobou svěřenou do péče nebo výchovy, které se vyznačuje vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a také určitou soustavností, které poškozená osoba pociťuje jako těžké příkoří. Pachatelem trestného činu týrání svěřené osoby může být pouze ten, kdo má vůči týrané osobě povinnost pečovat a starat se o ni po materiální, výchovné a jiné stránce.“⁴⁸

Aktivní formou týrání se označuje fyzické ubližování či kruté zacházení s dítětem. Pasivní forma týrání pak zahrnuje nedostatečné uspokojování životních potřeb, což znamená například nedostatek výživy a hygieny, adekvátního kontaktu dítěte s blízkou osobou a porozumění, ale také vystavování dítěte nebezpečným a stresovým situacím. Obojí přímo souvisí s citovým vydíráním a týráním, přičemž týrání se může v některých případech prolínat také se sexuálním zneužíváním.⁴⁹ **Fyzické násilí** je v rámci syndromu CAN zřejmě nejpodrobněji zkoumaným a popisovaným jevem. Jedná se o všechny akty fyzického násilí, páchaného na dětech, jehož následkem jsou zranění různé povahy a intenzity. **Psychické násilí** zahrnuje ignorování dítěte, jeho izolaci, terorizování, neustálé kárání nebo nucení dítěte k určitému výkonu, který je však nad jeho síly a možnosti. Jak už bylo řečeno, psychické a emocionální týrání obvykle doprovází jiné formy zneužívání dítěte, avšak samo o sobě se prokazuje jen velmi těžko.⁵⁰ **Týrání je trestným činem** a to bezesporu jedním nejzávažnějších. Za trestný čin týrání svěřené osoby hrozí pachateli dle trestního zákona trest odnětí svobody ve výši až tří let, v případě, že pachatel tento trestný čin páchal zvláště surovým způsobem, po delší dobu nebo více osobám, může být trest zvýšen až na osm let odnětí svobody. Pokud pachatel týral dvě a více osoby a způsobil jim svým jednáním těžkou újmu nebo dokonce smrt, hrozí mu trest odnětí svobody ve výši pěti až dvanácti let. Jedná se o trestný čin, který se řadí mezi trestné činy výslovně uváděné v §167 a §168 trestního zákona, kterým se stanovuje, že za trestné jednání je považováno také nezabránění či neoznámení trestného činu týrání svěřené osoby.⁵¹

⁴⁸ DOLEJŠOVÁ, Jitka. *Násilí páchané na dětech*. 1. vyd. Antonín Staněk Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. s. 48. ISBN 80-244-1430-9.

⁴⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 52. ISBN 978-80-247-2014-2.

⁵⁰ ŠPATĚNKOVÁ, Naděžda et al. *Krizová intervence pro praxi*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 124. ISBN 978-80-247-2624-3.

⁵¹ DOLEJŠOVÁ, Jitka. *Násilí páchané na dětech*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. s. 48-52. ISBN 80-244-1430-9.

2.2 Zneužívání

Sexuální zneužívání je i ve vyspělých zemích poměrně časté a v minulosti bylo dlouho zlehčováno a podceňováno. V některých kulturách je však dodnes zneužívání tolerováno. Sexuální zneužívání lze definovat jako jakýkoliv druh sexuálního dotýkání, které je dítěti nepříjemné nebo je vynucené.⁵² Definic zneužívání je několik, avšak jsou si velmi podobné. „*Sexuální zneužívání je nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá.*“⁵³ Zneužívání můžeme rozdělit do dvou kategorií, a to zneužívání **intrafamiální** a **extrafamiální**. Intrafamiální zneužívání probíhá v rodině, která je často dysfunkční a v sociálně a ekonomicky špatné situaci. Zneužívání extrafamiální probíhá mimo rodinu, může to být např. ve škole, zájmovém kroužku apod.⁵⁴ Snad nejdiskutovanější formou zneužívání dítěte je incest mezi otcem a dcerou. V tomto případě přichází zneužívání dítěte ze samého srdce rodiny.⁵⁵ Oběti zneužívání v kontextu s prací OSPOD mohou být osoby mladší patnácti let, osoby mladší osmnácti let, ale starší patnácti let nebo také osoby starší osmnácti let, pokud byly svěřeny doзору pachatele. U tohoto **trestného činu** není rozhodující, jestli je obětí dívka nebo chlapec, zákon rozlišuje dva různé způsoby zneužívání. Zneužívání dítěte probíhá ve dvou odlišných formách. První forma zneužívání zahrnuje **vykonání soulože**, kdy se jedná o **znásilnění** a druhou formou je **jiné pohlavní zneužívání**, čímž se rozumí například osahávání těla oběti, nucení oběti dotýkat se těla pachatele a podobné činy. U tohoto trestného činu není určující, zda došlo k pohlavnímu ukojení pachatele. Zákon však vyžaduje úmyslné zavinění, což znamená, že si byl pachatel vědom, že se jedná o osobu mladší patnácti let. Za tento trestný čin náleží pachateli trest v rozmezí jednoho až patnácti let odnětí svobody, vyšší hranice trestu se uděluje v případě, že pachatel způsobil oběti těžkou újmu nebo i smrt. Také příprava tohoto činu je dle zákona trestná.⁵⁶ **Diagnóza** sexuálního zneužití dítěte je velmi závažný, avšak také složitý proces, který se mnohdy přirovnává ke skládačce puzzle.

⁵² LANGMAIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, s. 285. ISBN 80-247-1284-9.

⁵³ MALÁ, Eva, Jiří RABOCH a Zdeněk SOVÁK. *Sexuálně zneužívané děti*. 1. vydání. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1995. ISBN 80-85121-99-9.

⁵⁴ HORT, Vladimír et al. *Dětská a adolescentní psychiatrie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 397. ISBN 80-7367-404-1.

⁵⁵ FINKELHOR, David. *Sexually Victimized Children*. New York: Simon and Schuster, 2010, s.25. ISBN 978-14-3911-903-7.

⁵⁶ DOLEJŠOVÁ, Jitka. Trestná činnost páchaná na dětech. In: *Násilí páchané na dětech*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 47-54. ISBN 80-244-1430-9.

Při zjišťování skutkové podstaty je nezbytné se ujistit, zda dítě rozumí tomu, co se po něm požaduje, zvláště pak u dětí, jejichž věk je velmi nízký a samy dobře nechápou, co se jim vlastně stalo.⁵⁷ „Soudní rozhodování týkající se špatného zacházení s dítětem bývá ztěžováno neexistencí přímých důkazů, obtížemi při získávání jasného a spolehlivého svědectví dítěte a hrozbou emočního traumatu, které může být vyvoláno tím, že dítě bylo nuceno svědčit proti svému rodiči, případně proti jiné blízké osobě.“⁵⁸ Při řešení problematiky sexuálního zneužívání dětí se stále více věnuje pozornost veřejnosti odborné i laické na jeho zvláštní podobu, kdy se tento nepříznivý jev spojuje s komercí a posléze také s organizovaným zločinem. Tato podoba sexuálního zneužívání se nazývá **komerčním sexuálním zneužíváním dětí** nebo také vykořisťováním dětí. Řadí se zde každé použití dítěte pro sexuální účely za finanční či jinou odměnu. Ta může být poskytována jak samotnému dítěti, pokud samo poskytuje sexuální služby a není násilně drženo či uneseno, tak také například rodičům. V těchto případech je však vždy poskytována finanční odměna všem, kteří obchod s dětmi provozují a organizují. V poslední době se ve spojitosti s komerčním sexuálním zneužíváním diskutuje zejména o **šíření dětské pornografie na internetu**. Anonymita internetové publikace je pro pachatele velmi lákavá z důvodu obtížného dohledání původce a jeho komplikované identifikace, jelikož možnosti policejních vyšetřovatelů jsou také omezené.⁵⁹ „Komerční sexuální zneužívání dětí je definováno jako použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo odměnu v naturáliích mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými osobami, které vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely.“ První světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí se konal roku 1996 ve Stockholmu a identifikoval tři základní formy tohoto zneužívání, a to dětskou prostituci, dětskou pornografii a obchod s dětmi.⁶⁰ Dětskou prostitucí se rozumí využívání dětí pro sexuální účely za peníze či jinou odměnu. Obchodování s dětmi zahrnuje činy, jako jsou najímání, únos, koupě nebo získání souhlasu dětí spojené s jejich transportem za použití síly, jiných forem nátlaku, využití bezmoci nebo také použití odměny s úmyslem děti vykořisťovat. Jakýkoliv zvukový nebo obrazový materiál, který používá děti v sexuálně implicitním kontextu, se považuje za dětskou pornografii.⁶¹

⁵⁷ WEISS, Petr et al. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005, s. 161. ISBN 80-247-0929-5.

⁵⁸ MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 29. ISBN 80-7367-002-X.

⁵⁹ WEISS, Petr et al. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005, s.139-155. ISBN 80-247-0929-5.

⁶⁰ VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 25. ISBN 978-80-247-2218-4.

⁶¹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník*.

2.3 Příčiny a následky

Příčiny trestných činů týrání a zneužívání dětí mohou být různé. Jak bylo řečeno v úvodu této kapitoly, jednou z příčin týrání je fakt, že pachatele v minulosti také někdo týral. Pachatel si toto chování vštípil, jako relativně běžné a později je aplikuje například na svých dětech. Další příčinou může být také neplnění výkonů, které rodiče očekávají, a proto své dítě mnohdy nepřiměřeně trestají. Příčin může být mnoho, avšak ani jedna není pochopitelná nebo omluvitelná. Sexuálně zneužívané děti bývají současně také fyzicky a psychicky týrané, fyzicky týrané děti bývají týrané současně také psychicky a psychicky týrané děti bývají zanedbávané. Proto se symptomy těchto dětských obětí mohou vzájemně prolínat. Jeden znak sám o sobě však ihned neznámá, že se dítě stalo obětí násilí, ale při výskytu více, než jednoho zjevného znaku je důležité dítěti věnovat specifickou pozornost a předpokládat také možnost, že se opravdu jedná o dítě týrané nebo zneužívané.⁶² *„Každý případ špatného zacházení s dítětem, ať již ve smyslu aktivní agrese nebo pasivního agresivního chování, má multifaktoriální etiologii a je výsledkem komplexního působení řady osobnostních, sociálních a kulturních faktorů.“*⁶³

Pokud má výchovný poradce, sociální pracovník, učitel, soused nebo kdokoliv jiný pocit, že se mu chce dítě svěřit s něčím důležitým, měl by dítěti věnovat svůj čas a zájem. Pokud jde o dítě, u něž je jasné, že bylo nebo je týrané či zneužívané, je velice důležité, aby byl vymezen dostatek času a to hlavně z toho důvodu, aby rozhovor s dítětem nebyl přerušován a dítě se dostalo k důležitým věcem. Při rozhovoru s takovýmto dítětem je také velmi důležitá oboustranná důvěra, přičemž by měl dospělý dítě uklidnit a ujistit jej, že jedná správně. Až po navázání důvěrnější atmosféry je možné se dítěte ptát na podstatné otázky, které však musejí být kladeny vhodně a promyšleně. V této situaci potřebuje dítě podporu a pochopení, proto je vhodné jej také informovat o institucích, kam může docházet a zabezpečit mu další poradenství.⁶⁴

Podle studie, kterou provedla Nadace naše dítě, existují určité **typy dětí, jejichž chování násilí přitahuje**. Jsou to děti, které nedokážou své rodiče dostatečně zaujmout

⁶² PEŠOVÁ, Ilona a Miroslav ŠAMALÍK. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, s. 120-124. ISBN 80-247-1216-4.

⁶³ BECHYŇOVÁ, Věra et al. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. 1. vyd. Praha: Ireas, 2007, s. 67. ISBN 978-80-86684-47-5.

⁶⁴ PEŠOVÁ, Ilona a Miroslav ŠAMALÍK. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, s. 120-124. ISBN 80-247-1216-4.

(jsou apatické nebo pasivní), děti, jejichž chování je nějakým způsobem pro rodiče nesrozumitelné (úzkostlivé děti, děti s komunikační poruchou) nebo také děti, jejichž chování rodiče dráždí, stresuje, vyčerpává nebo rozčiluje. V neposlední řadě to mohou být také děti, které nesplňují určitá očekávání rodičů a děti, které jsou okolím vnímány jako nepřijatelné pro nějaký handicap. Vymezena byla také **riziková skupina rodičů**, kteří se častěji uchylují k násilí na dětech. Jsou to rodiče, kteří se nachází ve vysoké stresové situaci (např. dlouhodobě nezaměstnaní), psychicky narušené osobnosti (agresivní povahové vlastnosti), psychicky nebo somaticky nemocní lidé, rodiče závislí na omamných látkách, alkoholu nebo také gambleři. Osaměle žijící rodiče také představují určité riziko a to i z hlediska zabezpečení dítěte a jeho výchovy, stejně jako mladí, nezkušení a nevyzrálí rodiče, kteří velmi často nemají zkušeného partnera a jejich situace je proto z určitého hlediska těžší. Na druhou stranu mohou být rodiče již zkušení, ale pokud věnují přílišnou pozornost a jsou zaujatí svými koníčky nebo pracovním vytížením, řadí se do skupiny rizikových rodičů také. A naposled, jak už bylo řečeno – týraní týrají. Jsou to rodiče, kteří mají za sebou historii týraného dítěte, a i když chtějí často své postoje změnit, nejde to, jelikož v podstatě nic jiného neznají a neznají pocity bezpečí, lásky a spokojenosti.⁶⁵ „*Některé děti svou povahou, popř. handicapu představují zátěž, kterou určitý rodič nemá schopnost zvládnout, když jiný rodič by ji zvládnout mohl.*“ MATOUŠEK a PAZLAROVÁ mezi tyto děti řadí děti nedonošené, s chronickou nebo častou nemocí, psychomotoricky opožděné děti, děti s vrozenou vadou nebo sníženou inteligencí, děti, které pochází z nechtěného těhotenství nebo děti, které na delší dobu přerušily kontakt se svými rodiči.⁶⁶

Mezi **symptomy**, jimiž se týraní vyznačuje, patří například opakovaná nevysvětlitelná poranění oběti, mohou to být modřiny nebo například také popáleniny. Aby oběti tato poranění zakryly, nosí mnohdy nevhodné oblečení, jako jsou například dlouhé rukávy v teplém počasí apod. Dále se oběti tohoto trestného činu vyznačují přehnaným tajnůstkářstvím, uzavřeností, přehnanými projevy obav či úzkostmi. V některých případech se však oběti chovají naopak agresivně a násilnický, v dalších případech pak dychtivě touží po spolupráci. Upozornit, že s dítětem není něco v pořádku, mohou také náhle změny návyků dítěte, ztráta zájmu o dosavadní koníčky a volnočasové aktivity nebo také zhoršení školních výsledků. U mladistvých se může objevovat také sklon k požívání alkoholu a jiných

⁶⁵ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 39-40. ISBN 978-80-247-3181-0.

⁶⁶ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, s. 142-143. ISBN 978-80-7367-739-8.

návykových látek, výchovné problémy nebo útky z domova. Děti a mladiství také často vyhledávají různé výmluvy, aby nemusely jít domů.⁶⁷ Symptomy sexuálního zneužívání jsou podobné symptomům týrání. Dítě je úzkostné, má strach, je depresivní nebo se chová afektovaně. Objevují se také sexuální hry neadekvátní věku a vyspělosti dítěte, poruchy spánku a příjmu potravy. Děti mají často zlost, jsou agresivní, utíkají z domova, zhoršují se jejich školní výsledky a někdy také utíkají k různým závislostem, např. na alkoholu. Ničím výjimečným nejsou ani sklony k sebepoškozování, které mohou vést až k suicidálním tendencím. Sexuální zneužívání dítěte se projevuje také přehnaným dodržováním čistoty a hygieny dítěte.⁶⁸ Oběti zneužívání bývají přehnaně stydlivé, uzavřené, ostýchavé, mění se jejich vztah k ostatním lidem. Některé oběti se snaží vyrovnat s tímto zážitkem střídáním velkého množství partnerů různých věkových kategorií. Často se také objevuje náhlý odpor k určitému člověku, místu či činnosti.⁶⁹

Následky jsou velmi individuální, podle stavu, věku či vyspělosti osoby a také podle intenzity a délky trvání týrání/zneužívání. Nejzávažnějším následkem těchto trestných činů jsou smrtelné úrazy obětí. Vedle toho existuje spousta dalších, velmi závažných následků, v první řadě různě závažná celková vývojová retardace dítěte, emoční a psychosomatické poruchy a v extrémních případech až těžká porucha osobnosti. Týrané děti mívají v budoucím životě oslabenou motivaci k různým výkonům, úzkostně se soustředí na okolí a mohou být až apatické. Jiné děti reagují neklidně, mohou se chovat agresivně. Hra těchto dětí se vyznačuje tím, že nemá žádný cíl, je dezorganizovaná a chování týraných dětí k dětem mladším je pseudodospělé, ochranné. Děti také nezhajují ani nepřijímají sociální kontakty⁷⁰. FINKELHOR uvádí, že primárními následky sexuálního zneužívání dítěte jsou následky psychické, nikoliv fyzické.⁷¹ Často se vyskytuje také tendence opakování v dalších vztazích, kdy si dívky podvědomě vybírají podobného partnera, který má například násilnické sklony, jako měl její otec. Na druhou stranu mohou oběti zneužití mít také problémy s navázáním důvěrných a intimních vztahů, mohou mít potíže s přijetím

⁶⁷ PEŠOVÁ, Ilona a Miroslav ŠAMALÍK. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, s. 120-123. ISBN 80-247-1216-4.

⁶⁸ WEISS, Petr et al. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005, s. 90. ISBN 80-247-0929-5.

⁶⁹ MUFSONOVÁ, Susan a Rachel KRANZOVÁ. *O týrání a zneužívání*. Praha: Lidové noviny, s.r.o., 1996. s. 29. ISBN 80-7106-194-8.

⁷⁰ LANGMAIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, s. 290-292. ISBN 80-247-1284-9.

⁷¹ FINKELHOR, David. *Sexually Victimized Children*. New York: Simon and Schuster, 2010, s. 5. ISBN 978-14-3911-903-7.

příjemných pocitů při budoucích sexuálních vztazích. Děti, které se staly oběťmi těchto činů, se cítí bezradné, zrazené, stydí se. Často mají pocity viny a odmítají komunikovat s okolím, což je pochopitelné, ale ztěžuje to práci odborného týmu a odhalení pachatele trestného činu. Mezi **dlouhodobé následky** patří deprese, promiskuita, sexuální poruchy, závislosti různého druhu, přetrvávající labilita a poruchy interpersonálních vztahů.⁷² „V laickém povědomí je stále ještě rozšířen mýtus o tom, že psychické týrání nepředstavuje tak závažný problém, jako ubližování fyzické. Platí však opak. Řada výzkumných studií na toto téma dokládá, že následky psychického teroru jsou stejně pustošivé, jako tělesné násilí. Oběti čistě psychického týrání vykazují stejně závažné a dlouhodobé následky, jako oběti, které byly vystaveny fyzické agresi. Oběti samy označují dokonce psychické týrání za horší a beznadějnější situaci než ubližování tělesné.“⁷³ Děti, které jsou týrány v rodině, ať už rodiči nebo blízkými příbuznými si mnohdy připadají bezpečně a chráněny i v dysfunkční rodině. Nechtějí si přiznat, že jejich nejbližší je ranili, chybovali. Děti nepřipouštějí vinu svých rodičů a velice často chtějí v rodinách zůstat, jelikož nabývají pocitu, že těmi špatnými jsou právě ony. Mají tedy velice snížené sebevědomí a sebehodnocení.⁷⁴ „Pro dítě je velice důležité, jak na situaci zareaguje okolí a zejména, jak se s událostí vyrovnají signifikantní osoby, nejčastěji matka. Často právě podle toho, jaký postoj zaujme ona, takový postoj zaujme dítě.“ BECHYŇOVÁ a kolektiv uvádějí také **několik typů reakcí**: V prvním typu matka dítěti naprosto věří, podporuje a chrání ho, ve druhém typu matka dítěti sice věří, ale vinu svaluje na něj, ve třetím typu matka dítěti nevěří a je na straně pachatele. Čtvrtým typem je střídání podpory dítěte a podpory pachatele, v pátém typu matka verbalizuje podporu dítěte, ale svým jednáním podporuje pachatele a v posledním, šestém typu matka vytěšňuje a popírá tvrzení dítěte.⁷⁵

„Po určité době od traumatické události se u řady osob může objevit posttraumatická stresová porucha. Z medicínského pohledu jde o klinickou jednotku, která se vyznačuje tím, že u člověka dochází k znovuožívání traumatu v neodbytných vzpomínkách. Tento negativní jev trvá zpravidla několik týdnů až měsíců, mívá kolísavý průběh a většinou se po čase upraví.

⁷² MALÁ, Eva, Jiří RABOCH a Zdeněk SOVÁK. *Sexuálně zneužívané děti*. 1. vyd. Praha: Psychiatrické centrum, 1995. ISBN 80-85121-99-9.

⁷³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 24. ISBN 978-80-247-2207-8.

⁷⁴ MUFSONOVÁ, Susan a Rachel KRANZOVÁ. *O týrání a zneužívání*. Praha: Lidové noviny, s.r.o., 1996. s. 29. ISBN 80-7106-194-8.

⁷⁵ BECHYŇOVÁ, Věra et al. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. 1. vyd. Praha: Ireas, 2007, s. 53. ISBN 978-80-86684-47-5.

*Někdy však může přejít až v chronický stav s trvalou změnou osobnosti.*⁷⁶ **Posttraumatická stresová porucha** se může u dítěte projevit v šesti různých formách. První formou je změna afektivity dítěte, kdy je dítě najednou labilní a prchlivé. Pocity nesounáležitosti se svým tělem prožívají děti v druhé formě, kterou je porucha vědomí. Ve třetí formě dítě změnil své vnímání sebe sama, cítí se příliš odlišné od ostatních, obviňuje samo sebe a stydí se. Ve čtvrté formě dochází u dítěte ke změně vnímání pachatele, a to buď identifikací s ním, nebo chtičem odplaty. Když se dítě přehnaně izoluje od svého okolí a je nedůvěřivé a celkově se změnil jeho vztah k okolí, prochází pátou formou posttraumatické stresové poruchy. Poslední formou je poškození systému fungování dítěte, které se projevuje strachem, beznadějí a zoufalstvím.⁷⁷ Závažnost následků prožitého traumatu ze špatného zacházení s dítětem závisí na věku dítěte, intenzitě a způsobu špatného zacházení s ním, jeho délce a také na tom, kdo s dítětem tímto způsobem zachází. V případě, že je touto osobou jeden z rodičů, nemůže s ním dítě vytvářet konzistentní vztah a vytváří se tím dezorganizovaná vazba na rodiče.⁷⁸

2.4 Terapie

Terapií existuje několik různých druhů. Jako následná péče u dětí týraných a zneužívaných se nejčastěji volí **psychoterapie**, která se zaměřuje na duševní život a léčbu psychologickými prostředky a **socioterapie**, která obsahuje přirozenou pomoc z okolí dítěte, snahu o zapojení do běžného života a různé sociorehabilitační programy. Tyto dva druhy terapie se mnohdy vzájemně prolínají nebo mohou také probíhat paralelně. U obětí zneužívání se lékaři uchylují k tzv. farmakoterapii, kdy jde o léčbu spojenou s určitým typem uklidňujících léčiv.⁷⁹

Terapeutická práce v problematice syndromu CAN vyžaduje ve většině případů propojení více typů terapie, mnohdy je potřeba také individuální nebo párové terapie. Terapeut musí mít vždy psychoterapeutické vzdělání, které zajistí správný průběh celé terapie.

⁷⁶ MAREŠ, Jiří. *Posttraumatický rozvoj člověka*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012, s. 19. ISBN 978-80-247-3007-3.

⁷⁷ Kolektiv autorů. *Násilí na dětech. Násilí nezná hranice, ale zanechává stopy*. Sborník z 2. národní a 1. středoevropské konference. Praha: Humanita-Profes, 2003. s. 30.

⁷⁸ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, s. 149. ISBN 978-80-7367-739-8.

⁷⁹ VYMĚTAL, Jan. *Úvod do psychoterapie*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 9, 260-261. ISBN 978-80-247-2667-0.

Terapeut by měl umět navázat s dítětem důvěrný vztah a dát dítěti najevo, že je jeho plnohodnotným spolupracovníkem. Terapie probíhá vždy na bezpečném místě, kde se dítě cítí neohroženo.⁸⁰ Terapeut v průběhu procesu dává všem zúčastněným najevo, že když odmítá násilí, neodmítá žádného člena rodiny. Během terapie hledají všichni zúčastnění nová řešení a nové úhly pohledu. Existují tři způsoby, jak se rodina k terapii dostane. V prvním případě vyhledá rodina terapeuta sama nebo na doporučení odborníků. Ve druhém případě vyhledá jeden nebo oba rodiče pomoc kvůli problému v souvislosti s rozvojem CAN, to jsou například případy, kdy si rodič není jistý, zda nepřehání výchovná opatření. Třetím případem je vyhledání pomoci rodinou z jiného důvodu, avšak v průběhu této terapie se projeví podezření na CAN.⁸¹ Před zahájením samotné terapie je důležité, aby rodina formulovala zadání pro terapeuta. Toto zadání je formulováno nezávisle na tom, co si terapeut myslí a také na tom, v jaké oblasti je terapie potřebná a žádoucí. Cíle terapie by měly být krátkodobé, pokud možno v takové formě, aby se daly definovat nové cíle v budoucím průběhu terapie.⁸² WEISS k terapii zneužitého dítěte uvádí: „*Terapeutická strategie je prováděna odborným pracovištěm a využívá celé škály různých technik. Preventivním smyslem terapie je mimo jiné posílit sexuálně zneužitě dítě, aby bylo schopné nejen odolat další možné sexuální agresí, ale aby samo nesexualizovalo chování s dalšími dětmi. Terapie má samozřejmě hlavní záměr v rekonstrukci a optimalizaci osobnosti zneužitého dítěte.*“⁸³ Podoba terapie se mění s věkem a vospělostí dítěte. Její nedílnou součástí je vývojová diagnostika konkrétního dítěte. U nejmladších dětí, již od kojeneckého období probíhá **terapie postupem cíleného rozvoje narušených funkcí**, a to stimulacemi tělesným dotykem, akustickými nebo také zrakovými stimulacemi, které vedou k rozvoji pohybových aktivit dítěte. U dětí předškolního a mladšího školního věku se terapie uskutečňuje **formou hry**. Při hře se dítě může identifikovat s různými postavami a může díky tomu vyjádřit své postoje, tendence a pocity. Během hry terapeut lépe porozumí světu dítěte a nabízí mu nová řešení dané situace. U dětí ve věku zhruba od devíti do třinácti let už probíhá **terapie cílenou činností** s konkrétním zadáním, kdy společně s terapeutem dosáhnou nového cíle.⁸⁴

⁸⁰ WEISS, Petr et al. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005, s. 173-174. ISBN 80-247-0929-5.

⁸¹ BECHYŇOVÁ, Věra et al. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. 1. vyd. Praha: Ireas, 2007, s. 133-150. ISBN 978-80-86684-47-5.

⁸² VYMĚTAL, Jan et al. *Obecná psychoterapie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004, s. 314. ISBN 978-80-247-0723-5.

⁸³ WEISS, Petr et al. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005, s. 85. ISBN 80-247-0929-5.

⁸⁴ VYMĚTAL, Jan et al. *Obecná psychoterapie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004, s. 87-89. ISBN 978-80-247-0723-5.

„Vést společný rozhovor, který by oslovil dospělé i jejich nezralé děti různého věku a byl pro všechny terapeuticky užitečný, vyžaduje zkušenost a dovednost. Někteří odborníci hovoří tam, kde se problém týká primárně dětí, nejprve s dětmi a pak mluví o dětech s jejich rodiči. Taková praxe vychází z názoru, že rodič, který je zodpovědný za dítě, má právo být odborníkem informován. Zároveň však je třeba respektovat vztah důvěry dítěte k odborníkovi. Postup, při kterém odborník použije důvěrné situace s dítětem, aby z něj něco „vytáhnul“, a pak to za jeho zády prozradí rodičům, je samozřejmě eticky nepřijatelný. Rozumí se, že pokud jde o závažné obsahy, které se týkají ohrožení dítěte, sdělí dítěti, že je třeba rodiče, případně i některé jiné instituce, informovat. Praxe odděleného rozhovoru s rodiči a s dětmi má úskalí, pokud je použita, měla by mít od počátku jasná pravidla. Někteří rodiče čekají, že se od odborníků dozvědí vše, co dítě svěřilo, dokonce mají za to, že to je součástí jeho role, a mohli by být zklamáni, že tomu tak není.“⁸⁵

PÖTHE uvádí, že každý zkušený terapeut by se měl v průběhu terapie nechávat překvapit, co se mezi ním a dítětem stane, jak se jejich vztah vyvine a jakým směrem se celá terapie bude ubírat. To znamená, že ne vždy je vhodné postupovat podle osnovy a naplánovaných aktivit.⁸⁶

SHRNUTÍ

Ve druhé kapitole jsme se seznámili s pojmem „syndrom CAN“, který jsme popsali z odborného hlediska a rozdělili jej na tři různé formy - týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte. Kromě syndromu CAN jsme zmínili syndrom CSA a Münchhausenův syndrom by proxy. Dále jsme vymezili rizikové skupiny rodičů, kteří mají sklon k tomu, stát se pachateli těchto trestných činů a rizikové skupiny dětí, které jsou naopak ke špatnému zacházení náchylnější. Zmínili jsme také terapii, její druhy a popsali jsme celý průběh. Terapie je poskytována v rámci následné péče o dětskou oběť, bývá doporučována pracovníky OSPOD při šetření těchto případů.

⁸⁵ GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie*. 2. doplněné vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 171. ISBN 978-80-247-2390-7.

⁸⁶ PÖTHE, Petr. *Psychoterapie dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 20. ISBN 978-80-247-3758-4.

3 Etapy práce s týranými/ zneužívanými dětmi

Univerzální postup při řešení situace týrání či zneužívání dítěte neexistuje, vždy se posuzuje každý případ individuálně dle jeho charakteru a po posouzení se zvolí určitý postup šetření. V roce 2005 byl Ministerstvem práce a sociálních věcí zpracován doporučený postup orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případě podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání dítěte. Samozřejmostí při výkonu sociálně-právní ochrany dětí je dodržování platné legislativy.

3.1 Podnět k šetření

Nejčastějším ohlašovatelem týraného nebo zneužívaného dítěte jsou zdravotníci a pedagogičtí pracovníci. Ti mají většinou velkou možnost sledovat stav dítěte, zdravotníci po fyzické stránce, kdy si mohou všimnout například modřin na různých místech dětského těla, popálenin, podlitin či podvýživy dítěte. Pedagogičtí pracovníci tráví s dítětem v průměru necelých třicet hodin týdně a mohou si proto velmi dobře povšimnout jednak měnícího se prospěchu dítěte, ale také změny v jeho chování, vystupování ve třídě či skupině. Pokud si kdokoliv povšimne závažnějších symptomů, které odpovídají příznakům týrání nebo zneužívání, měl by o tom informovat příslušný odbor sociálních věcí nebo minimálně výchovného poradce (například pokud tuto skutečnost ohlašují spolužáci, vrstevníci). Pokud je situace velmi akutní, měl by ohlašovatel kontaktovat Policii ČR. Ohlašovatel může zůstat v anonymitě, avšak pokud tato osoba zveřejní své jméno a představí se, pomůže tímto s průběhem celého šetření. Dětské oběti těchto trestných činů tyto skutečnosti nejsou schopny ve většině případů samy nahlásit, jelikož mnohdy nechtějí připustit kritiku jejich rodičů, či se stydí, mají pocity studu a také se bojí postoje své rodiny, nechtějí ztratit své zázemí, které sice mnohdy funguje špatně, ale funguje. Proto je velice důležité, aby si lidé všímali svého okolí a nebyli k těmto skutečnostem neteční. Jeden telefonát či návštěva OSPODU může některým dětem ušetřit další chvíle bolesti, smutku a někdy dokonce také život.⁸⁷

⁸⁷ Zdroj vlastní – rozhovory s pracovníky OSPOD Moravskoslezského kraje v termínu listopad 2012 až únor 2013

„Každý je oprávněn upozornit na závažné chování dětí jejich rodiče. Každý je také oprávněn upozornit orgán sociálně-právní ochrany dětí na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti, na skutečnost, že rodiče nemohou plnit povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti nebo na skutečnosti, ze kterých lze usuzovat, že dítěti by měla být poskytnuta sociálně-právní ochrana dítěte. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí tak zakotvuje oprávnění jednotlivců oznamovat skutečnosti nasvědčující negativnímu jednání osob vůči nezletilým dětem.“⁸⁸

3.2 Šetření OSPOD

Po přijetí oznámení na podezření týrání/zneužívání dítěte pracovníkem OSPOD vyhodnotí tento pracovník akutnost zásahu daného případu. Pracovník je povinen založit spisovou dokumentaci případu a sestavit jednotlivá opatření, která bude na daný případ aplikovat. Spisová dokumentace obsahuje osobní údaje dítěte i jeho rodičů, výchovné poměry dítěte, výsledky z provedených šetření v rodině, záznamy z jednání s dítětem i jeho rodiči, zprávy ze školy/školky, písemná vyhotovení rozhodnutí soudů, orgánu činných v trestním řízení a správních orgánů.⁸⁹ V případě, že původcem týrání/zneužívání dítěte není jeho rodič, je pracovník OSPOD povinen jej o tomto problému uvědomit. Následně se sociální pracovník vydává na sociální šetření přímo v rodině dítěte, při němž zjišťuje informace z okolí daného dítěte, vztahy s rodiči, prospěch a chování dítěte ve škole a podobně. Sociální pracovník kontaktuje také školu/školku, kterou dané dítě navštěvuje a vyžádá si zprávu o dítěti. V kompetenci OSPOD je také kontakt s pediatry, kteří bývají mnohdy velmi nápomocní, jelikož pouze před nimi se může dítě vysvléci a jsou viditelné například modřiny nebo popáleniny, které byly okolí tajeny. Pediatr poté také sepíše zprávu pro potřeby OSPOD, která se zakládá do spisové dokumentace daného případu. Pokud jsou okolnosti případu shledány vážnými, kontaktuje sociální pracovník specialistu z Policie ČR, která s orgánem OSPOD spolupracuje. Má-li pracovník OSPOD podezření, že je dítě v domácím prostředí ohroženo, předjedná přijetí dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, jelikož je povinen zajistit dítěti jeho základní potřeby. Vždy musí být sepsán návrh na umístění dítěte do tohoto zařízení, tento

⁸⁸ ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Sociálně právní ochrana dětí*. 1.vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007, s. 13. ISBN 978-80-86991-27-6.

⁸⁹ ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí*, ve znění pozdějších předpisů.

návrh schvaluje příslušný soud, který má povinnost se k tomuto návrhu vyjádřit do 24 hodin. Následně je nutno vytvořit individuální plán pomoci dítěti, který se samozřejmě případ od případu liší, podle individuality každého případu a dítěte. HOVORKA uvádí: „*Institut „rychlého“ předběžného opatření soudu podle § 76a občanského soudního řádu lze využít k ochraně dítěte v případě, že zjištěné skutečnosti svědčí o jeho bezprostředním ohrožení, a nikoliv tehdy, když se rozhodné skutečnosti nedaří zjistit a existují o nich pochybnosti.*“⁹⁰ Na tuto problematiku, týkající se předběžného opatření upozorňuje také ŠPECIÁNOVÁ, která tvrdí, že návrh na předběžné opatření dítěte by měl navazovat na intenzivní výkon sociální práce v rodině, nikoliv tímto krokem řešit problémy v rodině, se kterou se dostatečně nepracovalo.⁹¹ Pracovník OSPOD je povinen zapisovat do spisové dokumentace vývoj daného případu a další vývoj dítěte. Spisová dokumentace musí obsahovat také případovou anamnézu, diagnostiku a diagnózu. Sociální pracovník OSPOD směřuje při výkonu své práce k navázání spolupráce s rodinou dítěte. Důležitým bodem je zmapování možností nápravy, kdy pracovník navrhne různá opatření, jež bude rodina plnit. Členové rodiny se mohou například účastnit terapií, týrající osoba může být izolována, nebo jak už bylo zmíněno, může být dítě umístěno mimo rodinu.⁹²

3.3 Řešení situace

Pokud sociální pracovník uzná, že daný případ je závažným porušením práv dítěte a že by se v konkrétním případě sociální práce s rodinou či terapie minula účinkem, má pravomoc podat k soudu návrh na zahájení trestného řízení. V tomto procesu probíhá výslech svědků i oběti za účelem zjištění skutkové podstaty. Zaměříme se tedy na **výslech dítěte**. Výslech je zvláštní formou verbální a neverbální komunikace. Výslech slouží k získávání, zaznamenání a zpracování informací o předmětu vyšetřování.⁹³ Vzhledem k faktu, že ve většině případů se jedná o děti mladší patnácti let, stává se vyšetřování mnohem obtížnějším. Sociální pracovník musí vždy jednat v nejlepším zájmu dítěte, a proto by měl

⁹⁰ HOVORKA, Daniel. Nález Ústavního soudu k podmínkám odebrání dítěte z péče rodičů. *Právo a rodina*. Praha: Linde, 2010, roč. 2010, č. 12., s. 3. ISSN 1212-866X.

⁹¹ ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. 1.vyd. Praha: Linde, s.r.o., 2003. ISBN 80-86131-44-0.

⁹² PODIVÍNSKÝ, Pavel. Postup orgánů sociálně-právní ochrany dětí při podezření na týrání dětí. In: *Násilí páchané na dětech*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 59-64. ISBN 80-244-1430-9.

⁹³ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 13-15. ISBN 80-7178-846-5.

mimo jiné také předcházet sekundární viktimizaci dětské oběti. **Sekundární viktimizace** je opakovaná traumatizace dítěte, která probíhá při opakování výslechů, uváděn je také termín systémové týrání. V rámci týmové spolupráce se v současnosti stále více prosazuje budování tzv. **multifunkčních komplexů** pro práci s dětskými oběťmi a svědky. Tato specializovaná pracoviště jsou vybavena jako dětský pokoj, aby se dítě během výslechu cítilo v rámci daných možností co nejlépe. V pokoji jsou skryty kamery a mikrofony a výslechu dítěte jsou přítomny všechny zainteresované složky. Přítomní pracovníci jsou v sousedící místnosti s přímým pohledem na dítě, který je umožněn speciálním sklem, které je průhledné pouze z jedné strany. Dítě tedy nikoho nevidí a není tak vystaveno většímu tlaku. Z výslechu je pořizován audio-video záznam, který může být použit jako předmět doličný a tímto je zajištěn jednorázový výslech dítěte.⁹⁴ V oblasti Moravskoslezského kraje se tyto speciální výslechové místnosti nacházejí ve městech Ostrava, Frýdek-Místek, Opava a Krnov.⁹⁵ Ostatní **výsledky dětí** se provádějí co nejšetrněji a takovým způsobem, aby nemusely být opakovány. Při výslechu dítěte, které není vzhledem ke svému věku schopno reprodukovat skutkový děj, využívají vyslyšající policisté **názornou pomůcku** – dvojici loutek opačného pohlaví „**Jája a Pája**“, které mají znázorněny také sekundární pohlavní znaky. Na těchto loutkách může dítě demonstrovat jednání pachatele, avšak požití těchto pomůcek při výslechu musí být vždy obrazově zdokumentováno. Naprostou samozřejmostí je také vyžádání znaleckých posudků z oblasti psychologie, psychiatrie, sexuologie a také lékařská zpráva. Výslech dítěte musí být vždy veden s ohledem na jeho věk, velmi citlivě a nejlépe za přítomnosti dětského psychologa. Velmi nutné je také pečlivě zvolit otázky, v nichž by se vyslyšající měl zaměřit zejména na vztah dítěte k podezřelé osobě, způsob týrání/zneužívání a celkové zacházení s dítětem, počátek a délku trvání týrání/zneužívání, na intenzitu tohoto činu, zda se dítě někomu svěřilo a podobně. U osob mladších patnácti let je důležité zvolit správné pořadí otázek, a to z psychologického i taktického hlediska. Velmi důležité je také dítě během jeho výpovědi zásadně nepřerušovat a zaznamenat spontánní výpověď v autentickém znění.⁹⁶ Jak již bylo řečeno, je velice důležité dobře zformulovat otázky, jelikož dítě je v porovnání s dospělou osobou velmi ovlivnitelné. V některých případech mají děti tendenci říkat to, co si myslí, že se od nich chce slyšet.

⁹⁴ KUZNÍKOVÁ, Iva. *Sociální práce ve zdravotnictví*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 138. ISBN 978-80-247-3676-1.

⁹⁵ *Ministerstvo vnitra České republiky: DOKUMENTY-KRIMINALITA* [online]. 2011 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-specialnich-vyslechovych-mistnosti.aspx>

⁹⁶ DOLEJŠOVÁ, Jitka. Trestná činnost páchaná na dětech. In: *Násilí páchané na dětech*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 52. ISBN 80-244-1430-9.

Proto by otázky neměly ani v nejmenším dítěti něco naznačovat nebo snad napovídat.⁹⁷ „Dokazování tohoto trestného činu je pro orgány činné v trestním řízení velmi obtížné, neboť se poměrně složitě dokazuje trvalejší ráz zlého nakládání se svěřenou osobou a také mechanismus zranění, která byla způsobena především batolatům, nebo dokonce kojencům. Důkazní situace bývá složitá zejména v případech, jestliže partneři pachatelů odmítají vypovídat. Tehdy lze důkazní stav opírat zpravidla pouze o znalecké posudky a lékařské zprávy.“⁹⁸

O dalším osudu dětí rozhodují s konečnou platností soudy. Ty však ve většině případů akceptují návrhy pracovníků OSPOD, kteří mají zmapovanou rodinnou situaci dítěte, tedy jeho širší rodinu. Pokud to jen trochu jde, bývá dítě umístěno do již zmíněné širší rodiny, tzn. například prarodiče, teta, plnoletý sourozenec. Pokud však podmínky neodpovídají požadavkům pro zdravý vývoj dítěte, je dítě umístěno do některého zařízení pro výkon ústavní výchovy.⁹⁹

SHRNUTÍ

Zabývali jsme se postupem sociálních pracovníků OSPOD při řešení případů týrání a zneužívání dětí, nastínili jsme spolupráci s dalšími orgány, které jsou kompetentní k výkonu sociálně-právní ochrany. Dále jsme popsali samotné šetření sociálních pracovníků v rodině dítěte. Podrobněji jsme se zabývali výsledky dětských obětí, jejich zvláštnostmi a také riziky, která s sebou nese opakování dětských výsledků.

⁹⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 333-336. ISBN 978-80-7380-213-4.

⁹⁸ DOLEJŠOVÁ, Jitka. Trestná činnost páchaná na dětech. In: *Násilí páchané na dětech*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 50. ISBN 80-244-1430-9.

⁹⁹ MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 33. ISBN 80-7367-002-X.

4 Výzkum

Druhá část práce se zaměřuje na výskyt problematiky týrání a zneužívání dětí v Moravskoslezském kraji. Oblast Moravskoslezského kraje byla vybrána na základě místa mého trvalého bydliště.

4.1 Demografické údaje o Moravskoslezském kraji

Moravskoslezský kraj se nachází v severovýchodní části České republiky. Tento kraj vznikl k 1. lednu 2001, společně se zbývajících třinácti kraji. Na rozloze 5427km² se nachází šest dřívějších okresů, a to Bruntál, Nový Jičín, Opava, Ostrava – město, Karviná a Frýdek Místek. Pod Moravskoslezský kraj spadá 22 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, které dávají dohromady 229 obcí, z toho 41 měst.¹⁰⁰

Počet obyvatel	
Celkem	1 205 834
Ženy	619 345
Muži	586 489
0-14 let	173 493
15-64 let	839 584
Nad 65 let	188 956

Tabulka č. 1: Počet obyvatel Moravskoslezského kraje k 31. 12. 2012

¹⁰⁰ Geografické informace. *Moravskoslezský kraj* [online]. 2010 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/>

Obrázek č. 4: Mapa Moravskoslezského kraje¹⁰¹

Moravskoslezský kraj je s 1 243 220 obyvatel nejlidnatějším krajem České republiky. Západní část kraje lemuje pohoří Hrubý Jeseník, jihozápad Nízký Jeseník a Oderské vrchy. Na jihovýchodě kraje se nachází Moravskoslezské Beskydy.¹⁰²

Obrázek č. 5: Mapa České republiky¹⁰³

¹⁰¹ Regionální informační servis: *Okresy Moravskoslezského kraje* [online]. 2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/okresy/>

¹⁰² Geografické informace. *Moravskoslezský kraj* [online]. 2010 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/>

¹⁰³ Regionální informační servis: *Mapy-Moravskoslezský kraj* [online]. 2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/verejna-sprava/spravni-cleneni/uzemni-cleneni-mapy/>

4.2 Stanovení cílů a výzkumných předpokladů

Hlavním cílem výzkumné části práce je nastínit postup práce OSPOD při řešení případů týrání a zneužívání dětí a poukázat na jejich individualitu. Pro splnění tohoto cíle je důležité stanovit cíle dílčí.

Stanovené dílčí cíle

- 1) Prostřednictvím rozhovorů zjistit, zda se v Moravskoslezském kraji vyskytuje více případů týrání nebo zneužívání dětí.
- 2) Poukázat na individuální přístup sociálních pracovníků OSPOD při řešení těchto případů.
- 3) Za použití kazuistik zjistit, zda má na výskyt těchto jevů vliv úroveň sociálního prostředí.
- 4) Prostřednictvím statistické analýzy zkoumat, zda má počet případů za posledních sedm let vzrůstající nebo klesající tendenci.
- 5) Z rozhovorů zjistit, zda si sociální pracovníci OSPOD myslí, že je na jejich pracovišti dostatečný personální stav.
- 6) Porovnat četnost výskytu těchto případů v rámci čtyř zkoumaných oblastí.

Výzkumné předpoklady

VP 1 Předpokládáme, že ve správních obvodech OSPOD Moravskoslezského kraje je vyšší četnost případů týrání, než zneužívání dětí.

VP 2 Předpokládáme, že sociálních pracovníků je s ohledem na počet případů nedostatek.

VP 3 Předpokládáme, že nejvyšší výskyt zkoumaných jevů v loňském roce bude ve správním obvodu OSPOD Karviná.

VP 4 Předpokládáme, že počet případů obou trestných činů má ve zkoumané oblasti Moravskoslezského kraje klesající tendenci.

4.3 Organizace výzkumného šetření

Pro realizaci výzkumného šetření bylo vybráno devět obcí s rozšířenou působností, konkrétně pod ně spadající sociální pracovníce OSPOD. Dále bylo osloveno Krajské ředitelství Policie ČR pro Moravskoslezský kraj, se sídlem v Ostravě.

V přípravné fázi výzkumného šetření bylo vytyčeno devět obcí s rozšířenou působností na území Moravskoslezského kraje, které by byly pro uskutečnění rozhovorů nejvhodnější. Z těchto devíti obcí, jejichž vedoucí OSPOD byly kontaktovány, byly ochotny spolupracovat pouze čtyři pracovníce. Rozhovory tedy byly realizovány se čtyřmi pracovníci různých obcí Moravskoslezského kraje, z nichž tři pracovníce poskytly k vytvoření kazuistik spisové dokumentace případů. Druhým bodem přípravy na výzkumné šetření bylo vytvoření osnovy otevřených otázek pro strukturovaný rozhovor. Tato osnova zajistila kvalitu poskytnutých rozhovorů. Rozhovory byly rozděleny do tří pomyslných částí, přičemž se první část otázek týkala osobnosti sociálního pracovníka, druhá část obsahuje informace o daném pracovišti a třetí část rozhovoru pojednává o případech týrání a zneužívání dětí v dané oblasti. V přípravné fázi výzkumného šetření byli také kontaktováni pracovníci Krajského ředitelství Policie ČR, se sídlem v Ostravě, a Krajský úřad Moravskoslezského kraje, konkrétně odbor sociálních věcí. Tyto orgány byly osloveny s prosbou o poskytnutí statistik Moravskoslezského kraje, týkajících se četnosti výskytu případů týrání a zneužívání dětí. Odpovědi se mi však buď nedostalo, nebo jsem byla odkázána na celorepublikové statistiky MPSV, které jsou dostupné na jejich webových stránkách, ale pouze v letech 2005 až 2011. Statistiky za rok 2012 doposud zpracovány nejsou a pracovníce krajského úřadu Moravskoslezského kraje uvedla, že statistiky v úrovni krajů se nezpracovávají. Na konci měsíce března mi však odepsala por. Mgr. Štětinská, která mi zaslala statistiky kriminality páchané na dětech v Moravskoslezském kraji v letech 2008-2012. Tyto statistiky však vykazují pouze počet trestných činů páchaných na dětech ve věku od 1-14 let.

4.4 Metodologie výzkumu

První metodou, která byla pro kvalitativní výzkumné šetření zvolena, je rozhovor. Rozhovor byl ve všech čtyřech případech strukturovaný, jeho otázky byly otevřené, které je možno v průběhu rozhovoru přeformulovat dle potřeby. Všechny rozhovory byly se svolením pracovníků nahrávány na diktafon. CHRÁSKA popisuje rozhovor takto: „Rozhovor je metoda shromažďování dat o realitě, která spočívá v bezprostřední verbální komunikaci výzkumného pracovníka a respondenta. Velkou výhodou rozhovoru oproti jiným výzkumným metodám je navázání osobního kontaktu, který umožňuje hlubší proniknutí do motivů a postojů respondentů.“¹⁰⁴ **Druhou kvalitativní metodou**, která byla použita, je studium spisové dokumentace, které sloužilo jako podklad k následnému vytvoření kazuistik dětí, které byly týrány nebo zneužívány. Tyto kazuistiky obsahují osobní, rodinné, školní a sociální anamnézy. „Detailní studium jednoho nebo několika případů je tradičně považováno za jeden z mnohých způsobů, jak porozumět složitým sociálním jevům.“¹⁰⁵ Jména dětí, kterých se vytvořené kazuistiky týkají, však byla pozměněna s ohledem na přání sociálních pracovníků a také na ochranu osobních údajů. **Třetí metodou**, tentokrát však kvantitativní, je metoda statistické analýzy. Zde se pracuje s číselnými údaji. Tento výzkum zkoumá množství výskytu týrání a zneužívání dětí v dané oblasti. Cílem této metody výzkumu je pevné a jednoznačné vymezení údajů v podobě čísel. Při použití této metody si výzkumník drží odstup od zkoumaných jevů, čímž se zajišťuje objektivita výzkumu.¹⁰⁶ Výsledek statistické analýzy následně potvrdí nebo vyvrátí předem stanovené výzkumné předpoklady. Celý výzkum kompletně naplní stanovené dílčí cíle práce. ŠVARÍČEK a ŠEĐOVÁ uvádí: *V kvantitativním přístupu se validita vztahuje k tvrzení, argumentu nebo použité proceduře. Že bylo změřeno to, co změřeno být mělo. Oproti tomu se v kvalitativním výzkumu zpravidla hovoří o pravdivosti a platnosti výzkumu a celého výzkumného procesu. Atribut pravdivý znamená, že nálezy reprezentují jevy, ke kterým se odkazují, atribut platný znamená, že zjištěné nálezy jsou podepřeny důkazy.*¹⁰⁷

¹⁰⁴ CHRÁSKA, Miroslav. *Základy výzkumu v pedagogice*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998, s. 113. ISBN 80-7067-798-8.

¹⁰⁵ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 96-97. ISBN 978-80-7367-313-0.

¹⁰⁶ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Brno: Paido, 2010, s. 35-36. ISBN 978-80-7315-185-0.

¹⁰⁷ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 31. ISBN 978-80-7367-313-0.

Důvěryhodnost výzkumu zajišťuje mimo jiné také technika deníku výzkumníka. „Deník by měl zaznamenávat průběh cesty od počátku projektu, každý provedený rozhovor a pozorování, změny během výzkumu a slepé uličky výzkumu.“¹⁰⁸

<i>Měsíc</i>	<i>Aktivita</i>
<i>Říjen 2012</i>	<i>Kontaktování sociálních pracovníc OSPOD MS kraje, s některými domluven termín setkání</i>
<i>Listopad 2012</i>	<i>Uskutečnění rozhovoru se sociální pracovníci OSPOD Nový Jičín</i>
<i>Prosinec 2012</i>	<i>Studium spisové dokumentace</i>
<i>Leden 2013</i>	<i>Kontaktování Krajského ředitelství PČR a Krajského úřadu MS kraje</i>
<i>Leden 2013</i>	<i>Uskutečnění rozhovorů se sociálními pracovníci OSPOD Frenštát p. R. a Karviná</i>
<i>Únor 2013</i>	<i>Uskutečnění rozhovoru se sociální pracovníci OSPOD Kopřivnice</i>

Tabulka č. 2: Organizace výzkumu

Organizace výzkumu byla časově rozdělena podle předem vytvořeného harmonogramu tak, aby mohl být realizován a zpracován co nejkvalitněji. Také bylo potřeba vyhradit si dostatek času na realizaci rozhovorů s respondentkami. Dostatek času bylo také potřeba k nastudování spisových dokumentací a zaznamenání důležitých údajů. Dostatek informací z těchto spisových dokumentací pak zajišťuje kvalitu případových kazuistik.

¹⁰⁸ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 35. ISBN 978-80-7367-313-0.

4.5 Vlastní výzkum

Výzkum se skládá ze tří částí. Část první zpracovává rozhovory se sociálními pracovníci Moravskoslezského kraje. Druhá část obsahuje čtyři případové kazuistiky dětí, jejichž spisy jsou zařazeny do evidence OSPOD. Poslední, tedy třetí částí výzkumu jsou statistické údaje, jež souvisí s problematikou týrání a zneužívání dětí.

A Rozhovory se sociálními pracovníci MS kraje

Všechny čtyři rozhovory byly uskutečněny při předem domluvených schůzkách a byly realizovány na pracovištích respondentek. Cílem těchto rozhovorů bylo nastínit postup sociálních pracovníků po přijetí oznámení na podezření z týrání/zneužívání dítěte a také srovnání osobních poznatků, týkajících se této problematiky a také práce OSPOD. Na otázky tedy odpovídaly celkem čtyři sociální pracovníci OSPOD, Mgr. Pavla Poláková z Nového Jičína (R₁), Mgr. Marcela Jandáková z Karviné (R₂), Mgr. Taťána Gelnarová z Kopřivnice (R₃) a paní Bronislava Papáková z Frenštátu pod Radhoštěm (R₄).

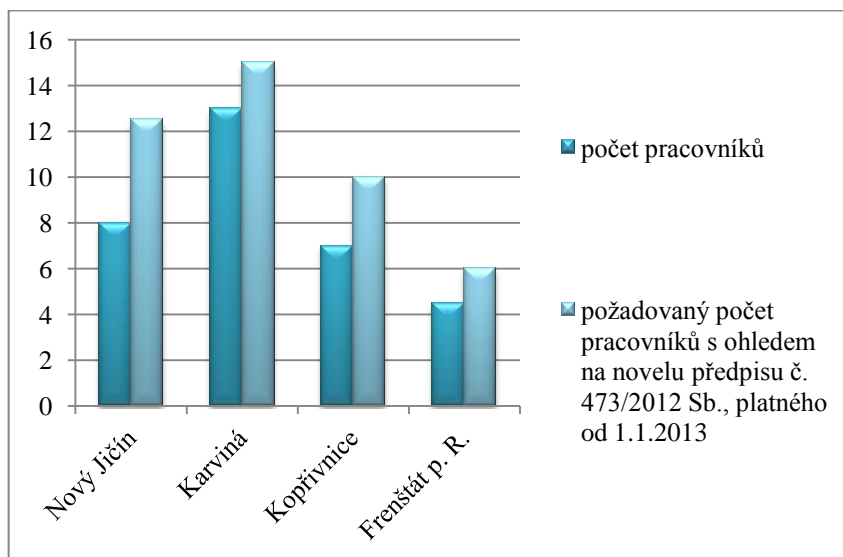
Z realizovaných rozhovorů byl zjištěn počet živých spisů, spadajících na jednoho soc. pracovníka na jednotlivých OSPOD. Dále jsme zjistili, jak dlouho se samotné respondentky pohybují v této oblasti a jakou dobu již vykonávají současnou práci přímo na OSPOD. Srovnali jsme dosažené vzdělání jednotlivých pracovníků, stejně jako jejich názor na stávající legislativu a spokojenost s novelou zákona č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Respondentky také uvedly, se kterými dalšími orgány v rámci odborného týmu spolupracují a kdo je nejčastějším ohlašovatelem případů týrání a zneužívání dětí. Dále uvedly počet případů zkoumané problematiky, který byl v loňském roce v jejich správním obvodu nahlášen. Celý rozhovor je doslovně přepsán v příloze č. 3 této práce. Nejdůležitější informace zpracovává následující tabulka a vybrané otázky, které jsou uvedeny následně. Pro snadnější orientaci v získaných informacích byla vytvořena také tabulka č. 4 a graf č. 1, které názorně poukazují na rozdíly mezi jednotlivými oblastmi MS kraje.

KATEGORIE	R₁	R₂	R₃	R₄
Délka praxe na pracovní pozici OSPOD	1 rok (7 let na odd. dávek)	17 let	25 let	10 let (8 let na Okresním úřadě)
Nejvyšší dosažené vzdělání	Vysokoškolské (Mgr.)	Vysokoškolské (Mgr.)	Vysokoškolské (Mgr.)	Středoškolské (maturita)
Počet živých spisů Om na sociálního pracovníka OSPOD	200	30	170	170
Počet ohlášených případů týrání/zneužívání dítěte za rok 2012	15 týrání, 6 zneužívání	2 týrání, 2 zneužívání	1 zneužívání	Žádné
Nejčastější ohlašovatel	Lékaři	Dítě, rodina	Rodina, škola, lékař	Anonym
Spolupráce	Diagnostické ústavy, DD, lékaři, policie, soudy, etoped	Policie, rodinná a manželská poradna, azylový dům,	Policie, soudy, školy, lékař	Domov pro matky s dětmi, centrum psychologické pomoci, občanská poradna
Spokojenost se stávající legislativou	Dobrý záměr, ale nedořešeno	Ano	Ano (novela zákona-negativní)	Asi ano (k novele nebyli proškoleni)

Tabulka č. 3: Přehled vybraných informací z rozhovorů

Tabulka č. 3 obsahuje vybrané odpovědi respondentek na otevřené otázky rozhovoru. V tabulce je sedm kategorií, přímo souvisejících s týranými a zneužívanými dětmi a prací OSPOD. Další otázky směřovaly spíše k osobnostem samotných sociálních pracovníků a jejich práci v rámci sociálně-právní ochrany dětí. Zajímalo mne **názor respondentek na aktuální personální stav na jejich pracovišti**. Tři ze čtyř respondentek odpověděly, že jejich práce je dlouhodobě podceněná a sociální pracovníci jsou zavaleni nesmyslnou administrativou. Čtvrtá respondentka (OSPOD Karviná) se však domnívá, že počet pracovníků je optimální. Dále jsem se ptala, **zda má ze zkušeností respondentek na výskyt týrání/ zneužívání dítěte vliv sociálně slabší prostředí**. U této otázky jsem se setkala s odpověďmi rozdílnými. Dvě respondentky odpověděly, že ano, většinou dětské oběti pocházejí ze sociálně slabších rodin. Další dvě však byly opačného názoru, a to že slabé sociální prostředí vliv nemá, ba naopak. Mnohdy dětské oběti pocházejí ze sociálně velmi silných rodin, kde jsou rodiče vysokoškolsky vzdělání, a přesto se tyto skutky dějí. **Otázka postupu práce respondentek po přijetí ohlášení podezření na týrání/ zneužívání dítěte** přinesla v podstatě totožné odpovědi. Jediným rozdílem postupu OSPOD je kontakt s policií. Dvě respondentky uvedly, že policii kontaktují ihned, jelikož jen pracovníci policie mohou nařídít lékařské vyšetření dítěte. S policií jdou na šetření do rodiny společně. Druhá část respondentek se přiklání k názoru, že je lepší, když jdou nejdříve na šetření do rodiny samy pracovníce OSPOD. Po vykonání šetření v rodině pracovníci kontaktují například školu a poté vyhodnotí situaci. Pokud se jeví situace jako vážná, kontaktují v této fázi policii. **Spolupráce s dalšími orgány v rámci sociálně-právní ochrany** je ve všech čtyřech zkoumaných oblastech velmi podobná. Jediným větším rozdílem je zde přístupnost některých služeb. Pracovníci musí mnohdy své klienty odkazovat na sousedící města, kde je však problém například s dopravou klienta a to i po finanční stránce. Všechny respondentky však uvedly, že spolupracují s Krajským úřadem, policií, dětskými domovy, zdravotníky, azylovými domy pro rodiče s dětmi. Dále byla zmíněna také rodinná a manželská poradna, středisko výchovné péče, pedagogicko-psychologická poradna a nízkoprahová zařízení. Respondentka z OSPOD Nový Jičín uvedla, že mají k dispozici na externí spolupráci také etopeda. Největší problém v dostupnosti služeb má OSPOD Frenštát pod Radhoštěm, kde respondentka uvedla, že klienty umisťuje hlavně díky svým kontaktům z dřívější práce. Další otázkou byla účast (organizace) respondentek či jejich kolegyně na preventivních akcích pro veřejnost. Jedna respondentka uvedla, že jejich pracoviště žádné preventivní akce neorganizuje ani se jich neúčastní. Respondentky z OSPOD Nový Jičín a Frenštát pod Radhoštěm uvedly, že pokud je požádá škola nebo policie, tak samozřejmě spolupracují. Vždy však záleží

na popřít. Respondentka z OSPOD Kopřivnice jako jediná odpověděla, že sama ze své iniciativy vymyslela a organizovala kampaň dotazníkového šetření ve všech osmých třídách základních škol ve správním obvodu jejího pracoviště. Cílem tohoto šetření bylo zjistit, zda mají žáci přehled o tom, co je týrání a zneužívání a jak vnímají syndrom CAN. Na základě výsledků tohoto šetření byly následně organizovány přednášky ve školách. Tyto přednášky jsou zaměřeny celkově na sociálně-právní ochranu a na syndrom CAN. **Otázka postoje k novele zákona č. 359/1999 Sb., platné od 1. 1. 2013** vyvolala u respondentek úsměv. V podstatě se shodly na tom, že zákony tvoří lidé, kteří nevědí, jak co v praxi funguje. První respondentka uvedla, že chápe, co tím má být řečeno, záměr této novely je dobrý. Vyzdvihuje hlavně individuální plán ochrany dítěte, který by se dle jejích slov měl vztahovat na každou rodinu. Co však respondentky hodnotí negativně, jsou další administrativní povinnosti. Celkově však všechny naráží na vyhodnocování jednotlivých případů policií. Pokud mají pracovníce OSPOD podezření na týrání a policie to vyhodnotí jinak, v podstatě s tím nic neudělají. Jejich pravomoce spadají pouze k dohledu dané rodiny. Dalším negativem je podávání zpráv o dítěti pediatrem školou a podobně. Respondentka z OSPOD Frenštát pod Radhoštěm si stěžuje na tuto spolupráci. Pokud není zpráva o dítěti napsána podrobně a kvalitně, nemá pracovníce k soudu potřebné podklady a důkazy.

Graf č. 1: Stávající počet pracovníků OSPOD ve srovnání s požadovaným počtem dle novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

	týrání	zneužívání
Nový Jičín	15	6
Karviná	2	2
Kopřivnice	0	1
Frenštát p. R.	0	0

Tabulka č. 6: Srovnání četnosti ohlášených případů v roce 2012

SHRNUTÍ části A

Odpovědi na otázku počtu ohlášených případů týrání a zneužívání dítěte přinesly vcelku povzbudivá čísla. Nejlépe je na tom OSPOD Frenštát pod Radhoštěm, kde vykazovali za loňský rok nulové výsledky, co se týče těchto ohlášení. Jak však respondentka uvedla, je několik rizikových rodin, které mají v současné době pokryty dohledem. V otázce osoby ohlašovatele uvedla jediná Mgr. Poláková z Nového Jičína, že nejčastěji na tyto případy přijdou sami pracovníci odboru, při vykonávání běžné sociální práce s rodinami. Paní Papáková z Frenštátu pod Radhoštěm odpověděla, že ve většině případů ohlašuje tato podezření anonym, což žádná jiná respondentka nezmínila. Také další otázka, o vlivu sociálně slabšího prostředí na výskyt těchto jevů, přinesla odlišné odpovědi. Na čem se však respondentky shodly téměř doslova, je postup práce sociálního pracovníka po přijetí oznámení o podezření na týrání nebo zneužívání dítěte. Tři respondentky se shodly také na tom, že jejich práce je nedostatečně personálně obsazená. Otázka spolupráce s dalšími orgány byla zodpovězena všemi respondentkami v podobném duchu. Na téma novely zákona č. 359/1999 Sb., platného od 1. ledna se respondentky shodly na tom, že má tato novela své rezervy. Od 1. ledna 2013 vešla v platnost také novela předpisu č. 473/2012, *Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí*, která hovoří o počtu zaměstnanců jako o počtu přiměřeném správnímu obvodu orgánu sociálně-právní ochrany. Základním kritériem pro výpočet tohoto počtu je jeden zaměstnanec na 800 dětí, které jsou hlášeny ve správním obvodu orgánu sociálně-právní ochrany k trvalému pobytu.¹⁰⁹

¹⁰⁹ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY: *Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí* [online]. 2012 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2012&cz=473>

B Kazuistiky

Kazuistiky jsou vytvořeny ze spisových dokumentací, které mají v evidenci sociální pracovnice OSPOD. K výzkumu jsou použity čtyři kazuistiky, které byly poskytnuty dvěma sociálními pracovníci OSPOD Moravskoslezského kraje.

KAZUISTIKA č.1 - Soňa, 9 let

Dívka byla fyzicky týrána přítelem matky. Po odhalení a následném kontaktu s odborníky se matka s mužem přestala stýkat. Spolupráce matky a dívky s odborným týmem je na velmi dobré úrovni. Matka docházela s dcerou do psychologické poradny, společně s rodiči matky navštěvovali také rodinnou terapii. Celkově má dívka v rodině velkou podporu.

OSOBNÍ ANAMNÉZA

Oba rodiče dívky jsou české národnosti. Porod dítěte proběhl bez závažnějších komplikací, matka kojila necelý rok. Ve třech letech nastoupila dívka do mateřské školy v místě bydliště, v šesti letech pak zahájila povinnou školní docházku. Dívka je povahově veselá, rozvázná, vyspělá přiměřeně svému věku.

RODINNÁ ANAMNÉZA

Dívka se narodila jako jedináček. Matka je zaměstnána jako prodavačka, otec zemřel před čtyřmi lety při autonehodě. Dívka bydlí s matkou v bytě o velikosti 3+kk, kde má vlastní pokoj, který je plně vybaven. Celý byt je vybaven standardně. Rodiče matky obývají vedlejší byt, jsou v důchodu a matce dívky vypomáhají. Jejich vztahy jsou na velmi dobré úrovni, dívka tráví s prarodiči hodně času. S prarodiči z otcovy strany se dívka stýká zhruba jednou měsíčně, jezdí k nim na víkendy, někdy je navštěvuje společně s matkou.

ŠKOLNÍ ANAMNÉZA

Dívka nastoupila do první třídy v šesti letech, doposud měla na vysvědčení samé jedničky. Podle třídní učitelky je zájem dívky o výuku přiměřený, v kolektivu je oblíbená. Žádné kázeňské problémy nikdy nebyly, učitelé dívku chválí. Třídní schůzky navštěvuje matka pravidelně, občas ji zastoupí prarodiče. Dívka dochází dvakrát týdně do tanečního

kroužku a jednou týdně na hodiny sborového zpěvu. Ze školy dívku vyzvedávají většinou prarodiče, kteří ji doprovází také na tyto zájmové kroužky.

SOCIÁLNÍ ANAMNÉZA

Matka si našla tři roky po tragické smrti manžela přítele, který se před půl rokem nastěhoval do jejího bytu, kde trávil většinu času, jelikož byl nezaměstnaný. Tento muž začal po čase vyhledávat na dívce nedostatky, za které ji následně trestal. Dívka vypověděla, že když například špatně umyla nádobí, rozčílil se a zbil ji. Jeho chování si jako první všimla matka, která ihned radikálně zakročila, přítele z bytu vystěhovala a ukončila s ním kontakt. Celé rodina včetně prarodičů začala ihned spolupracovat s dětskou psycholožkou, která informovala příslušné orgány. Dívka má v rodině velkou oporu. Dívka byla zpočátku zakřiknutá a plachá, ve spolupráci s psycholožkou i rodinou se však postupně tento stav zlepšuje.

KAZUISTIKA č. 2 - Anna, 12 let

Dívka byla vystavována sexuálnímu obtěžování ze strany svého bratrance, který je o dva roky starší, než ona. Nyní se pokud možno nestýkají, rodina docházela na terapii, dívka také k dětské psycholožce.

OSOBNÍ ANAMNÉZA

Oba rodiče jsou české národnosti, matka rodila císařským řezem, bez komplikací. Dívka byla kojena mateřským mlékem cca dva měsíce. Dívka nastoupila do mateřské školy ve čtyřech letech, do základní školy pak v šesti letech. Dívka je sebevědomá, bystrá, otevřená a přátelská.

RODINNÁ ANAMNÉZA

Dívka je prvorozeným dítětem, má o dva a půl roku mladšího bratra. Sourozenci spolu vycházejí velmi dobře. Matka pracuje jako účetní v manželově firmě. Otec dívky tedy podniká. Rodina obývá zrekonstruovaný rodinný dům o velikosti 5+1 se zahradou. Oba sourozenci mají vlastní pokoj, celý dům je vybaven nadstandardně.

ŠKOLNÍ ANAMNÉZA

Dívka nastoupila do první třídy základní školy v šesti letech, ve škole neměla nikdy problémy, a to jak výchovné, tak ani s prospěchem. V kolektivu spolužáků je dívka velmi

oblíbená, učitelé ji označují za milou, bystrou a bezproblémovou. Na vysvědčení měla vždy jedničky, jednou měla dvojku z matematiky. Dívka závodně plave, tréninky má třikrát, někdy čtyřikrát týdně. Na plavecký bazén chodí sama, někdy ji vozí matka nebo otec. Do školy i na tréninky plavání dochází dívka vždy čistě a vkusně oblečena.

SOCIÁLNÍ ANAMNÉZA

Rodiče dívky žijí v bezproblémovém manželství již patnáct let. Dívku sexuálně obtěžoval její bratranec, a to asi dvakrát. Dívka se svěřila, že ji bratranec osahával na genitáliích a celém těle proti její vůli. Také se na něj musela dívat, když se svlékal a nutil ji, aby sahala také ona na jeho tělo. Také jí vyhrožoval, že pokud o tomto někomu řekne, svalí vinu na ni a nikdo jí nebude věřit. Na rodinné oslavě je přistihla matka dívky, která začala situaci řešit. Informovala příslušné orgány a společně s manželem docházeli s dívkou na psychoterapii. Nyní se rodiče dívky snaží, aby se dívka s bratrancem nepotkávala, a to ani na rodinných sešlostech a oslavách. Dívka měla v období po incidentu zvýšený zájem o svou sexualitu, začala se v některých situacích chovat vulgárně.

KAZUISTIKA č. 3 – Ondřej, 7 let

Chlapec byl sexuálně obtěžován svou o osm let starší sestrou. Spolupráce rodiny s odborníky byla zpočátku dobrá, postupně však zájem ze strany rodičů upadal.

OSOBNÍ ANAMNÉZA

Rodiče sourozenců jsou české národnosti, porod chlapce byl předčasný, po porodu by chlapec na týden umístěn do inkubátoru. Matka ho kojila deset měsíců. Ve třech letech začal chlapec navštěvovat mateřskou školu, v sedmi letech nastoupil do základní školy. Chlapec je povahově introvert, při bližším kontaktu se však dokáže otevřít a povídat si o svých emocích a pocitech.

RODINNÁ ANAMNÉZA

Chlapec se narodil jako druhorozené dítě. Matka je zaměstnaná jako pomocná síla ve školní kuchyni, otec pracuje jako skladník. Rodinu finančně zajišťuje hlavně otec, dalším příjmem jsou dávky státní sociální podpory. Rodina bydlí v panelovém bytě o velikosti 2+1, který je vybaven spíše skromně a účelově. Sourozenci doposud obývali společný pokoj, který však posléze otec rozdělil na dva menší.

ŠKOLNÍ ANAMNÉZA

Chlapec nastoupil do první třídy v sedmi letech, jelikož mu byl doporučen odklad povinné školní docházky. V pedagogicko-psychologické poradně mu byla diagnostikována dyslexie. Chlapec se ve škole snaží, známky má dobré, samé jedničky a občas dvojku. V kolektivu je chlapec spíše tichý, moc se neprojevuje. Třídní učitel jej popisuje jako bezproblémového, ale až příliš uzavřeného žáka. Chlapec má ve škole kamarády, moc času s nimi však netráví.

SOCIÁLNÍ ANAMNÉZA

Starší sestra chlapce sexuálně obtěžovala, když se před ním svlékala a nutila ho, aby se přitom dotýkal svých genitálií. Chlapec se s tímto svěřil učiteli ve škole, který ihned informoval příslušné orgány a odborníky. Rodina se zprvu na terapii dostavovala pravidelně, s postupem času se však matka začala vymlouvat na nejrůznější nemoci a povinnosti, čímž tato sezení odkládala. Chlapec dochází k dětské psychologce. Sestra svého chování lituje, je si vědoma, že její bratr trpěl. Otec sourozencům rozdělil pokoj na dva samostatné, aby oba měli své soukromí. Během šetření v rodině bylo v bytě v rámci možností uklizeno. Dětská psychologka také uvedla, že psychický stav chlapce se začíná zlepšovat, začíná své emoce projevovat i navenek.

KAZUISTIKA č. 4 – Lukáš, 2 roky

Chlapec byl fyzicky týrán svou matkou. Na tento případ upozornila dětská lékařka, která si všimla při běžném lékařském vyšetření nápadných modřin na těle dítěte. Matka chlapce byla odsouzena k výkonu trestu odnětí svobody.

OSOBNÍ ANAMNÉZA

Rodiče chlapce jsou české národnosti. Chlapec se narodil předčasně, po porodu byl umístěn do inkubátoru, kde strávil první dva týdny svého života. Matka dítě kojila mateřským mlékem půl roku. Fyzický vývoj chlapce odpovídá jeho věku, dítě však působí zakřiveně a ostražitě.

RODINNÁ ANAMNÉZA

Chlapec je jedináčkem, žije pouze s matkou. S otcem se chlapec nestýká, také matka s ním neudrhuje kontakt. Otec dítěte pracuje v zahraničí, matka je s chlapcem

na rodičovské dovolené. Chlapec společně s matkou obývá garsoniéro, která je vybavena základním nábytkem a spotřebiči.

ŠKOLNÍ ANAMNÉZA

Chlapec ještě nenavštěvuje mateřskou školu s ohledem na jeho nízký věk.

SOCIÁLNÍ ANAMNÉZA

Matka nežila s otcem chlapce již v průběhu těhotenství. Otec však pravidelně vyplácel matce alimenty na syna. Matka chlapce nepřiměřen fyzicky trestala za neuposlechnutí, dále když chlapec v noci plakal a podobně. Chlapec strádal také emočně, matka mu neposkytovala dostatečné množství mateřské lásky ani jiných pozitivních citů. Na stav dítěte upozornila dětská lékařka, ke které matka chlapce přivedla na běžnou lékařskou prohlídku. Lékařka ihned kontaktovala pracovníky policie a také OSPOD. Chlapec byl matce ihned odebrán a umístěn do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. V současné době upravují prarodiče chlapce své bytové poměry tak, aby mohl být chlapec svěřen do jejich péče. Na matku chlapce bylo podáno trestní oznámení a posléze byla pravomocně odsouzena k výkonu trestu odnětí svobody.

SHRNUTÍ části B

Z výše uvedených kazuistik vyplývá, že ve dvou případech děti vyrůstaly v rodině úplné, v dalších případech pak v rodině neúplné. Dvakrát byla ohlašovatelem matka dítěte, jednou třídní učitel, jednou pediatr. Spolupráce rodiny s odborníky byla v případě děvčat velmi dobrá, v případě Ondřeje byla pak na nižší úrovni. Vážnější následky nemělo žádné z těchto dětí, změna byla však viditelná v jejich chování a projevu. Poslední případ Lukáška však poukazuje na modřiny po těle dítěte. V obou případech zneužívání či sexuálního obtěžování šlo o skutky intrafamiální, přičemž jednou byla pachatelkou sestra oběti a ve druhém případě byl pachatelem bratranec oběti. Všechny případy mají společnou identifikaci osoby pachatele, tím byla osoba známá a blízká oběti, v posledním případě dokonce samotná matka dítěte. Z těchto kazuistik také vyplývá, že úroveň sociálního prostředí rodiny dítěte na výskyt těchto jevů vliv nemá.

	Ohlašovatel	Pachatel	Úroveň sociálního prostředí	Řešení situace
K₁	Matka dítěte	Přítel matky	Průměrná	Ukončení kontaktu s pachatelem ze strany matky i dítěte, terapie oběti u dětské psycholožky
K₂	Matka dítěte	Bratranec oběti	Vysoká	Zamezení kontaktu oběti s pachatelem, psychoterapie oběti
K₃	Třídní učitel	Sestra oběti	Nízká	Rozdělení společného pokoje sourozenců, rodinná terapie
K₄	Pediatr	Matka dítěte	Nízká	Dítě umístěno do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, matka odsouzena k výkonu trestu odnětí svobody

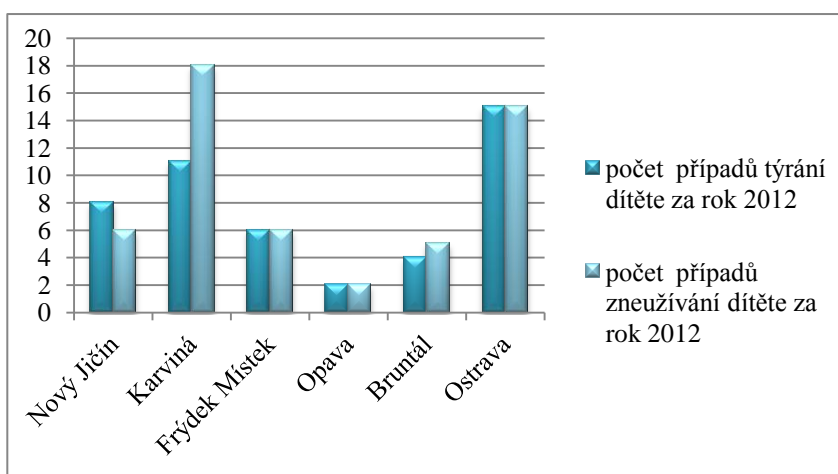
Tabulka č. 7: Vybrané kategorie případových kazuistik

Pro lepší přehlednost při studování kazuistik a z nich vyvozených závěrů jsme vytvořili následující tabulku, která obsahuje základní údaje z jednotlivých kazuistik. Případové kazuistiky jsou označeny písmenem K, v chronologickém sledu jsou jim přiřazena čísla tak, jak jsou uvedeny výše.

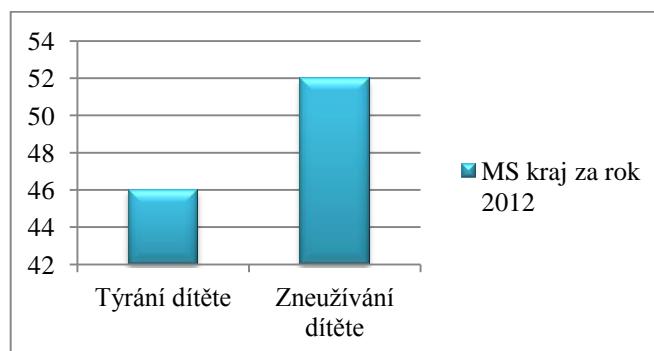
C Statistická analýza

Kompletní podklady pro vypracování statistických analýz jsou obsaženy v přílohách č. 1 a č. 2 této práce. Na začátku výzkumu jsme si vymezili čtyři výzkumné předpoklady, které budou statistickou analýzou potvrzeny nebo naopak vyvráceny.

VP 1 Předpokládáme, že ve správních obvodech OSPOD Moravskoslezského kraje je vyšší četnost případů týrání, než zneužívání dětí.

Graf č. 2: Počet šetřených případů týrání a zneužívání dětí ze statistik respondentek

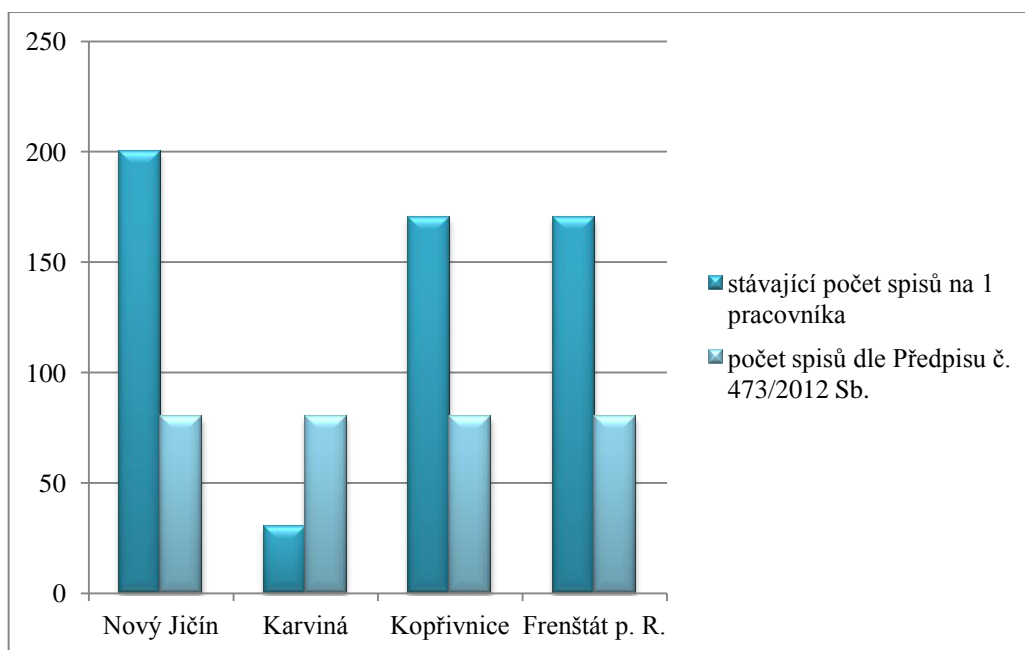

Graf č. 3: Srovnání počtu případů MS kraje za rok 2012

Grafy č. 2 a 3 ukazují, že v Moravskoslezském kraji se v roce 2012 vyskytovalo více případů zneužívání dítěte. Tímto tedy označíme výzkumný předpoklad č. 1 za neplatný. Za období loňského roku vykazuje Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje 46 případů týrání dítěte a 52 případů zneužívání dítěte. Jediný správní obvod OSPOD Nový Jičín vykazuje vyšší počet případů týrání dítěte. Ostatní správní obvody vykazují buď čísla vyrovnaná, nebo vyšší počet případů zneužívání.

VP 2 Předpokládáme, že sociálních pracovníků je s ohledem na počet případů nedostatek.

„Každý zaměstnanec zařazený v orgánu sociálně-právní ochrany k výkonu sociálně-právní ochrany pracuje maximálně s 80 rodinami.“¹¹⁰ S ohledem na tento předpis, který je platný od 1. ledna 2013, ukazuje graf č. 3 počet spisů, které nyní spadají na jednoho pracovníka a počet, který je tímto předpisem vymezen. Výzkumný předpoklad formuluje rozdíl mezi těmito čísly jako velký.

Graf č. 4: Srovnání počtu živých spisů na jednoho pracovníka v současnosti a podle novely Předpisu č. 473/2012 Sb., platného od 1. ledna 2013

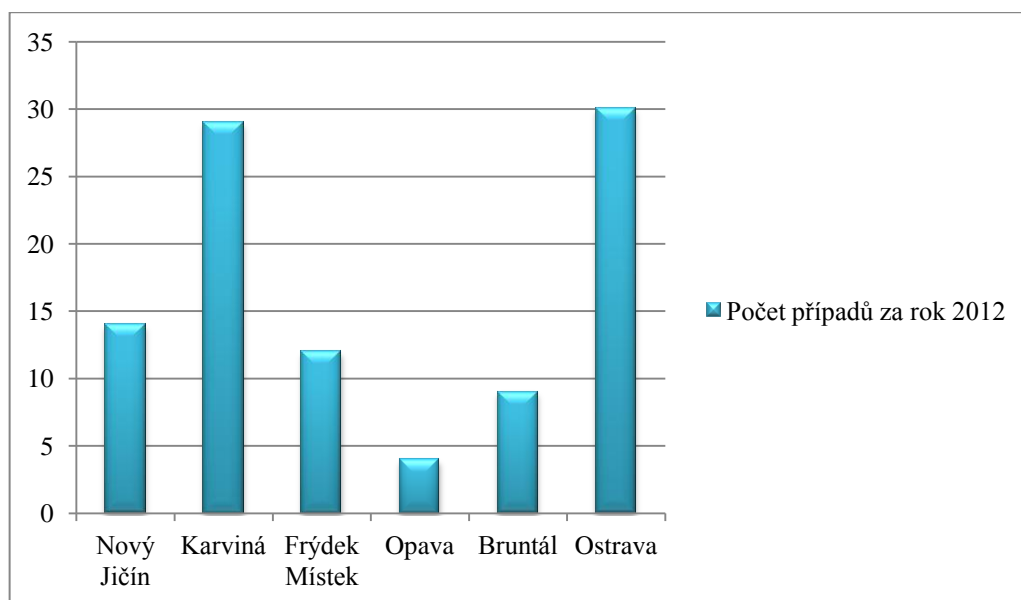
Z výše uvedeného grafu lze vyčíst, že ve třech zkoumaných oblastech převyšuje v současné době počet živých spisů počet, který uvádí Předpis č. 473/2012 Sb. Ve správních obvodech OSPOD Nový Jičín, Kopřivnice a Frenštát pod Radhoštěm je počet živých spisů na jednoho pracovníka dokonce více než dvakrát vyšší. Jako výjimku můžeme označit pouze správní obvod OSPOD Karviné, kde na jednoho pracovníka spadá pouhá jedna třetina již zmíněného počtu osmdesáti případů. Ve třech zkoumaných oblastech Moravskoslezského kraje je tedy tento předpoklad platný. S ohledem na rozhovor, ve kterém pracovníce OSPOD v Karviné uvedla, že v jejich správním obvodu není šetřeno mnoho případů, jelikož tamní

¹¹⁰ Příloha č. 1 k vyhlášce č. 473/2012 Sb. In: *Předpis č. 473/2012 Sb.* 2012. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14226/vyhlaska_ZSPOD.pdf

obyvatelstvo bere tyto jevy jako relativně běžné, bych tedy tento počet brala s určitým odstupem.

VP 3 Předpokládáme, že nejvyšší výskyt zkoumaných jevů za loňský rok bude ve správním obvodu OSPOD Karviná.

Platnost tohoto výzkumného předpokladu budeme zkoumat na následujícím grafu. Graf č. 4 byl vytvořen na základě poskytnutých statistik Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje. Je však nutno upozornit, že statistiky se vztahují pouze k dětem ve věku 1-14 let. Celkový počet případů obsahuje trestné činy znásilnění, sexuální nátlak, obchodování s dětmi, úmyslné ublížení na zdraví, týrání svěřené osoby a týrání osoby žijící ve společném obydlí.

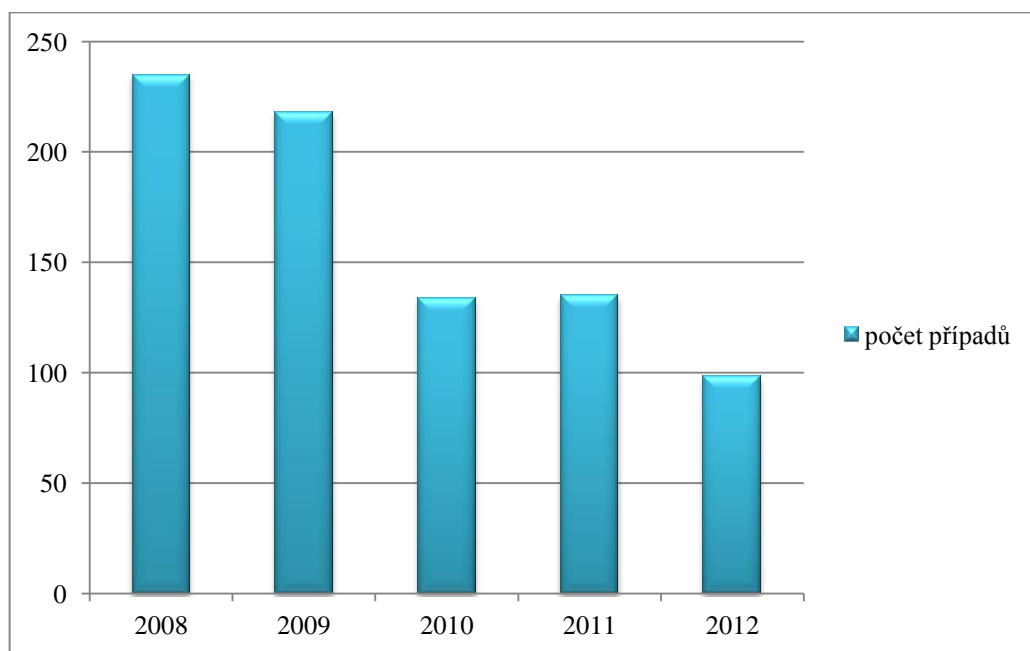

Graf č. 5: Počet případů v jednotlivých oblastech za rok 2012

Graf č. 5 ukazuje, že nejvyšší počet případů zkoumaných trestných činů byl za loňský rok ve správním obvodu OSPOD Ostrava. Zde se událo 30 výše zmíněných trestných činů páchaných na dětech. Správní obvod OSPOD Karviná vykazuje za loňský rok 29 případů, což sice není o mnoho méně, ale výzkumný předpoklad č. 3 to určuje za neplatný.

VP 4 Předpokládáme, že počet případů obou trestných činů má ve zkoumané oblasti Moravskoslezského kraje klesající tendenci.

Čtvrtý výzkumný předpoklad je zkoumán na základě statistických údajů Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje.

Graf č. 6: Počet ohlášených případů zkoumaných trestných činů páchaných na dětech v MS kraji v letech 2008-2012

Graf č. 6 ukazuje, že počet zkoumaných trestných činů má opravdu klesající tendenci. Pouze v roce 2011 byl zaznamenán nárůst trestných činů na území Moravskoslezského kraje, ale to o pouhý jeden případ. Výzkumný předpoklad č. 4 tedy můžeme označit za platný. Od roku 2008 do roku 2012 klesl tento počet dokonce o více než polovinu, a to z 235 trestných činů na 98. Tento výzkumný předpoklad byl formulován na základě stále se zvyšující informovanosti široké veřejnosti a o této problematice, preventivního působení, zlepšující se spolupráci orgánů pověřených k výkonu sociálně-právní ochrany a zájmu médií. S ohledem na tyto skutečnosti jsme předpokládali, že počet zkoumaných trestných činů páchaných na dětech bude v průběhu uplynulých pěti let klesat.

SHRNUTÍ části C

Ze čtyř formulovaných výzkumných předpokladů jsme určili pomocí statistické analýzy dva za platné předpoklady a dva za neplatné. Výzkumná část C pracovala jako jediná

s kvantitativní metodou výzkumu a také proto je velmi cenná. Na výše uvedených grafech je snadno viditelná platnost/neplatnost výzkumného předpokladu a orientace v této části výzkumu je proto jednodušší.

4.6 Výzkumný závěr

Z výsledků čtvrté kapitoly vyplývá hned několik závěrů, týkajících se tématu sociálně-právní ochrany týraných a zneužívaných dětí v Moravskoslezském kraji. Z **analýzy realizovaných rozhovorů** se sociálními pracovníci OSPOD vyplývá jedna pozitivní věc – OSPOD ve Frenštátě pod Radhoštěm v loňském roce neřešil žádný případ týrání nebo zneužívání dítěte. I ostatní pracovníci uvedly relativně nízký počet řešených případů, což je povzbudivé. Ohlašovatelem těchto podezření bývá rodina, škola, dětský lékař, ale také anonym. Dozvěděli jsme se také, že velmi často bývá týrání/zneužívání zjištěno samotnou prací OSPOD, což můžeme vnímat jako pozitivní výsledek kvality práce těchto pracovníků. Vliv sociálně slabšího prostředí na výskyt týrání a zneužívání dítěte je v tomto případě sporným tématem. Polovina respondentek se přiklání k názoru, že ano, druhá polovina se domnívá, že sociální prostředí na výskyt těchto jevů vliv nemá. Při ohlášení podezření na týrání nebo zneužívání dítěte samy sociální pracovníci vyhodnotí akutnost a závažnost tohoto ohlášení a podle toho dále jedná. Pokud se nejedná o naléhavý případ, který je nutno řešit radikálně, provede nejdříve pracovníci příslušného OSPOD místní šetření a z něj vyvodí závěry. Pokud však ohlášení naléhavé je, kontaktuje pracovníci ihned Policii ČR, která případ následně prošetřuje nebo vykoná místní šetření spolu s touto pracovníci. OSPOD dále spolupracuje s různými neziskovými organizacemi, nízkoprahovými zařízeními, soudy, školami, pediatry, dětskými psychology, azylovými domy a v jednom případě také s etopedem. Co se týče preventivních akcí, většinou pracovníci OSPOD pouze spolupracují s Policií ČR, která organizuje různé přednášky pro školy i veřejnost. V jednom případě však provedla sama sociální pracovníce výzkum, na jehož základě následovaly přednášky na téma syndromu CAN. Počet sociálních pracovníků na OSPOD optimální není a to jak podle slov respondentek, tak také podle statistické analýzy, která byla provedena. Novela zákona č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí*, ve znění pozdějších předpisů, přinesla sociálním pracovníkům další administrativní práci navíc, kterou v tomto počtu lze jen těžko zvládat s ohledem na další pracovní náplň těchto pracovníků.

Ze **zpracovaných kazuistik** můžeme říci, že se týrání a zneužívání dítěte opravdu objevuje jak v sociálně slabších rodinách, tak také v rodinách sociálně stabilních. Stejně jako v rodinách úplných a neúplných. Všechny čtyři případy můžeme označit za intrafamiliární zneužívání či týrání dítěte, jelikož ve všech případech byl pachatelem člen rodiny. Jako člena rodiny počítáme i pachatele prvního případu, tedy přítele matky oběti. Tento muž totiž žil s obětí ve společné domácnosti. Jako pozitivum můžeme označit fakt, že funkční rodiny plně spolupracují s odborníky, čímž samozřejmě zmírňují následky tohoto činu. Z těchto kazuistik lze vyvodit, že úroveň sociálního prostředí dítěte na výskyt těchto jevů vliv nemá. Tyto skutky byly zjištěny v rodině sociálně slabší, ale také v rodinách, jejichž sociální prostředí je na průměrné a vysoké úrovni. Ani v jednom případě nebyly zjevné vážnější následky týrání/zneužívání. Nejvážnější fyzické následky měl chlapec, jehož se týkala poslední kazuistika, a to modřiny a podlitiny na těle. Samozřejmě musíme brát v potaz také psychické následky, které se mohou u obětí těchto činů projevit až s postupem času a mohou v některých případech velmi vážně ovlivnit kvalitu budoucího života obětí.

Výzkumným závěrem **statistických analýz** je vyhodnocení platnosti či neplatnosti výzkumných předpokladů. Ve správním obvodu Moravskoslezského kraje je vyšší četnost případů zneužívání, nežli týrání. S ohledem na tuto skutečnost jsme označili výzkumný předpoklad č. 1 za neplatný. Ve čtyřech zkoumaných správních obvodech OSPOD Moravskoslezského kraje byl zjištěn nedostatek sociálních pracovníků OSPOD, což prokázala statistická analýza počtu stávajících pracovníků a počtu, který uvádí Předpis č. 473/2012 Sb. Tento výzkumný předpoklad je proto také platný. Nejvíce případů týrání a zneužívání dítěte bylo v loňském roce šetřeno ve správním obvodu OSPOD Ostrava, čímž se určuje neplatnost výzkumného předpokladu č. 3. V rámci celého Moravskoslezského kraje má počet zkoumaných jevů tendenci klesat. Tímto tedy označíme výzkumný předpoklad č. 4 za platný. Společnost může nabývat dojmu, že je ideální, pokud mají tato čísla tendenci klesat. To však neznamená, že klesá počet týraných a zneužívaných dětí. Mnoho případů může stále zůstat skryto, tím pádem se počet těchto případů do statistik nepočítá, což ale neznamená, že je dětí, kterým je ubližováno, méně. Nad rámec samotného výzkumu jsme spočítali, že počet trestných činů týrání a zneužívání dítěte v MS kraji tvořil za rok 2011 7,98% počtu těchto trestných činů v celé republice. Oproti tomu v roce 2008 tvořily případy MS kraje více než dvojnásobek, přesně 16,75%.

DOPORUČENÍ

V první řadě je podle mého názoru nutné posílit prevenci. Pokud budou mít děti přehled o tom, co je to syndrom CAN, jak se projevuje atd., budou si samy více všímat svých kamarádů, ale také například chování svých rodičů a okolí. Pokud bude dítě informováno o tom, kam může přijít říct, že se mu něco děje, a že mu pracovníci příslušného orgánu pomohou, můžeme předpokládat nárůst počtu případů, ohlášených samotným dítětem. Jako vzorový případ můžeme uvést respondentku Mgr. Taťánu Gelnarovou z Kopřivnice, která na základě provedeného výzkumu o povědomí syndromu CAN na základních školách provádí v současné době na těchto školách přednášky o zmiňované problematice. Jako další doporučení bychom mohli označit zvýšení počtu sociálních pracovníků OSPOD, což už však zmiňuje novela Předpisu č. 473/2012 Sb., platná od 1. ledna 2013. Zvýšení počtu pracovníků jednotlivých OSPOD by mohlo zajistit dostatek času na jednotlivé případy, také možnost častějších místních šetření v rodinách a podobně. Sociální pracovníce jsou ale stále zavaleny velkým množstvím nutných administrativních úkonů. Možná by nebylo na škodu zvážit také zakoupení nějakého softwaru, který by posloužil všem sociálním pracovníkům a ušetřil by jim hodiny, které stráví nad sepisováním spisových dokumentací, záznamů o šetření a podobně.

ZÁVĚR

Tématem diplomové práce je sociálně-právní ochrana týraných a zneužívaných dětí v Moravskoslezském kraji. Obsahem teoretické části bylo seznámení se s historií sociálně-právní ochrany, vymezení stávající legislativy, kompetencí orgánů pověřených k výkonu sociálně právní ochrany a také vymezuje odborný tým. V této části práce jsme se seznámili se syndromem CAN, jeho symptomy, příčinami i následky. Dále jsme popsali etapy práce sociálních pracovníků OSPOD, při řešení zmiňovaných případů. Empirická část uvádí metodologii výzkumu kvantitativního i kvalitativního, organizaci kompletního výzkumu a základní informace o zkoumané oblasti. Tímto jsme splnili hlavní cíl, který byl stanoven v úvodu práce. Dílčí cíle byly naplněny prostřednictvím samotného výzkumu. Ve výsledku byl zjištěn a popsán postup sociálních pracovníků OSPOD při ohlášení podezření na týrání/ zneužívání dítěte, byly vytvořeny kazuistiky a vypracovány statistické analýzy, které vyvrátily nebo potvrdily platnost předem formulovaných výzkumných předpokladů. Týrání a zneužívání dětí je v dnešní době stále více diskutovaným tématem, sociálně-právní ochrana a orgány, které jsou k výkonu této ochrany kompetentní už méně. Proto je potřeba seznámit širší veřejnost také s možnostmi řešení jejich podezření. Celorepublikově se ukazuje, že tato problematika nemá ani klesající, ani rostoucí tendenci, v jednotlivých letech se spíše mění forma týrání nebo zneužívání dětí, která v ten daný rok dosáhne nejvyššího počtu řešených případů. Upozornili jsme na počet sociálních pracovníků OSPOD, kterých je dle jejich názorů nedostatek a není tedy v jejich silách věnovat se jednotlivým případům, rodinám a klientům tak, jak by sami chtěli. Tento počet je však od 1. ledna 2013 upraven Předpisem č. 473/2012 Sb. Podle slov sociální pracovnice by měly OSPOD počet pracovníků upravit podle tohoto předpisu do konce roku 2014. Výzkum této práce neprobíhal vždy podle mých představ, jelikož mnoho odborníků odmítlo na tomto výzkumu spolupracovat. Další komplikací při plnění stanovených cílů práce byla neochota při poskytování statistických údajů Moravskoslezského kraje. Takřka na poslední chvíli však na mou prosbu zareagovala pracovnice Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje a statistiky v omezené míře poskytla, za což jsem velmi vděčná. Zpracování celé práce mne, dá se říci, naplnilo, jelikož problematika sociálně-právní ochrany dětí je mi velmi blízká. Doufám, že v budoucnu budu mít možnost v tomto oboru pracovat a dále rozšiřovat své poznatky a znalosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

LZPS	Listina základních práv a svobod
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS kraj	Moravskoslezský kraj
OSPOD	orgán sociálně – právní ochrany dětí
PČR	Policie České republiky
SPO	sociálně-právní ochrana
SPOD	sociálně - právní ochrana dětí

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0031-4.

BECHYŇOVÁ, Věra et al. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. 1. vyd. Praha: Ireas, 2007. ISBN 978-80-86684-47-5.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-213-4.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

DAVID, Roman. *Práva dítěte*. 1.vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1999. ISBN 80-7182-076-8.

DOLEJŠOVÁ, Jitka. *Násilí páchané na dětech*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1430-9.

DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

FINKELHOR, David. *Sexually Victimized Children*. New York: Simon and Schuster, 2010. ISBN 978-14-3911-903-7.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie*. 2. doplněné vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2390-7.

HORT, Vladimír et al. *Dětská a adolescentní psychiatrie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 80-7367-404-1.

HOVORKA, Daniel. Nález Ústavního soudu k podmínkám odebrání dítěte z péče rodičů. *Právo a rodina*. Praha: Linde, 2010, roč. 2010, č. 12. ISSN 1212-866X.

CHRÁSKA, Miroslav. *Základy výzkumu v pedagogice*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998. ISBN 80-7067-798-8.

Kolektiv autorů. *Násilí na dětech. Násilí nezná hranice, ale zanechává stopy*. Sborník z 2. národní a 1. středoevropské konference. Praha: Humanita-Profes, 2003.

KOVÁŘ, Petr et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. 1. vyd. Praha: Maxdorf, 2009. ISBN 978-80-7345-161-5.

KUZNÍKOVÁ, Iva. *Sociální práce ve zdravotnictví*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3676-1.

LANGMAIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

MALÁ, Eva, Jiří RABOCH a Zdeněk SOVÁK. *Sexuálně zneužívané děti*. 1. vydání. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1995. ISBN 80-85121-99-9.

MAREŠ, Jiří. *Posttraumatický rozvoj člověka*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3007-3.

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 2.vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-502-8.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7367-368-0.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-739-8.

MEZIHORÁK, František. *Násilí páchané na dětech*. 1. vyd. Antonín Staněk. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1430-9.

MUFSONOVÁ, Susan a Rachel KRANZOVÁ. *O týrání a zneužívání*. Praha: Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-194-8.

NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-77-8.

PEŠOVÁ, Ilona a Miroslav ŠAMALÍK. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1216-4.

PITNEROVÁ, Dagmar. *Management sociální práce*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2012-7.

PODIVÍNSKÝ, Pavel. Postup orgánů sociálně-právní ochrany dětí při podezření na týrání dětí. In: *Násilí páchané na dětech*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1430-9.

PÖTHE, Petr. *Psychoterapie dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3758-4.

SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 80-7178-846-5.

STANĚK, Miloš. NADACE SIRIUS. *Monitoring problematiky ohrožených dětí v České republice*. Praha: Median, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-902847-0-8.

ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. ISBN 978-80-86991-27-6.

ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Právní manuál pro sociálně-právní ochranu dětí*. Praha: LINDE nakladatelství, s.r.o., 2005. ISBN 978-80-86131-61-0.

ŠRAJER, Jindřich a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. 1. vyd. České Budějovice: Albert, 2008. ISBN 978-80-7326-145-0.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0.

ŠPATĚNKOVÁ, Naděžda et al. *Krizová intervence pro praxi*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-2624-3.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3829-1.

VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2218-4.

VYMĚTAL, Jan. *Úvod do psychoterapie*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2667-0.

VYMĚTAL, Jan et al. *Obecná psychoterapie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 978-80-247-0723-5.

WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání dětí*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0929-5.

LEGISLATIVA

ČESKO. Zákon č. 94/1963 Sb., *o rodině*, ve znění pozdějších předpisů. In Sběrka zákonů České republiky.

ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí*, ve znění pozdějších předpisů. In Sběrka zákonů České republiky.

ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů. In Sběrka zákonů České republiky.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Geografické informace. *Moravskoslezský kraj* [online]. 2010 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/>

Ministerstvo vnitra České republiky: *DOKUMENTY-KRIMINALITA* [online]. 2011 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-specialnich-vyslechovych-mistnosti.aspx>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Novinky k novele SPO* [online]. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14226/vyhlaska_ZSPOD.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistiky*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/7260

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Sociálně-právní ochrana dětí-obecný úvod* [online]. 2009 [cit. 2012-11-29]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7242>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY: Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí [online]. 2012 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2012&cz=473>

Příloha č. 1 k vyhlášce č. 473/2012 Sb. In: *Předpis č. 473/2012 Sb.* 2012. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14226/vyhlaska_ZSPOD.pdf

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Statistiky MPSV (2005-2011)

Příloha č. 2 Statistiky Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje (2008-2012)

Příloha č. 3 Doslovný přepis rozhovorů se sociálními pracovníci

Příloha č. 1 Statistiky MPSV (2005-2011)

2011		Číslo řádku	tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání	
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
a		b	1	2	3	4	5	6
Nahlášeno případů	do 1 roku	119	15	13	10	14	0	0
	od 1 roku do 3 let	120	43	26	64	59	5	9
	od 3 do 6 let	121	63	58	116	108	24	70
	od 6 do 15 let	122	225	185	235	212	113	475
	od 15 do 18 let	123	42	68	54	81	24	86

2010		Číslo řádku	tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání	
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
a		b	1	2	3	4	5	6
Nahlášeno případů	do 1 roku	119	21	17	20	22	0	0
	od 1 roku do 3 let	120	40	30	51	54	5	10
	od 3 do 6 let	121	51	47	80	72	29	56
	od 6 do 15 let	122	178	182	194	214	104	480
	od 15 do 18 let	123	53	58	47	72	15	87

2009		Číslo řádku	tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání	
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
a		b	1	2	3	4	5	6
Nahlášeno případů	do 1 roku	119	23	8	8	11	0	0
	od 1 roku do 3 let	120	32	22	22	31	5	14
	od 3 do 6 let	121	54	31	52	38	18	48
	od 6 do 15 let	122	183	156	132	175	119	498
	od 15 do 18 let	123	42	43	41	48	13	101

2008		Číslo řádku	tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání	
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
a		b	1	2	3	4	5	6
Nahlášeno případů	do 1 roku	119	24	13	7	9	1	3
	od 1 roku do 3 let	120	46	27	41	34	4	13
	od 3 do 6 let	121	64	50	59	58	19	51
	od 6 do 15 let	122	206	161	148	129	72	476
	od 15 do 18 let	123	25	55	36	47	7	86

2007		Číslo řádku	tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání	
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
a		b	1	2	3	4	5	6
Nahlášeno případů	do 1 roku	119	18	19	6	7	1	0
	od 1 roku do 3 let	120	34	23	30	17	3	7
	od 3 do 6 let	121	53	31	56	58	17	31
	od 6 do 15 let	122	203	140	143	199	83	444
	od 15 do 18 let	123	21	46	39	62	5	79

2006		Číslo řádku	tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání	
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
a		b	1	2	3	4	5	6
Nahlášeno případů	do 1 roku	119	14	15	6	8	0	4
	od 1 roku do 3 let	120	31	21	22	16	1	8
	od 3 do 6 let	121	41	28	49	31	10	43
	od 6 do 15 let	122	199	139	126	140	73	352
	od 15 do 18 let	123	25	43	25	29	7	87

2005		Číslo řádku	tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání		
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	
a		b	1	2	3	4	5	6	
Nahlášeno případů	z toho	do 1 roku	119	22	16	9	12	1	3
		od 1 roku do 3 let	120	38	32	35	31	1	13
		od 3 do 6 let	121	47	51	56	40	19	41
		od 6 do 15 let	122	218	199	181	170	89	410
		od 15 do 18 let	123	25	49	44	44	11	76

Příloha č. 2 Statistiky Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje (2008-2012)

1. 1. 2008 – 31. 12. 2008	Součet	BR	FM	KA	NJ	OP	OV
OBJEKT NAPADENÍ : MUŽ							
opuštění dítěte /§ 212/	1	0	0	1	0	0	0
únos /§ 216/	1	0	0	0	0	0	1
loupež /§ 234/	81	3	5	26	0	3	28
úmyslné ublížení na zdraví /§ 221,222/	37	1	4	7	3	2	15
nebezpečné vyhrožování /§ 197a/	1	0	0	0	0	0	1
vydírání /§ 235/	20	1	2	3	3	1	1
omezov. a zbav. osob. svobody /§§ 231,232/	2	0	1	0	0	0	1
týrání svěřené osoby /§ 215/	6	0	0	0	0	2	1
CELKEM :	149	5	12	37	6	8	48
znásilnění /§ 241/	1	0	1	0	0	0	0
pohl. zneužívání ostatní /§ 242/	16	1	1	3	1	1	4
ostatní pohlavní úchytky /§ 202/	1	0	0	0	0	0	1
CELKEM :	18	1	2	3	1	1	5
ohr. výchovy mlád. a svádění k pohl styku/§ 217	12	2	1	1	3	0	1
CELKEM :	12	2	1	1	3	0	1
ublíž.na zdr. z nedb.-ostatní /§ 223,224,201,201A/	7	1	0	2	1	0	0
ostatní trestná činnost /§§ .../	2	0	1	1	0	0	0
CELKEM :	9	1	1	3	1	0	0
OBJEKT NAPADENÍ : MUŽ - CELKEM	260	12	19	54	13	9	100
OBJEKT NAPADENÍ : ŽENA							
vraždy - sexuální /§ 219/	1	0	0	0	0	0	0
loupež /§ 234/	13	2	1	3	0	1	5
úmyslné ublížení na zdraví /§ 221,222/	13	1	3	4	1	0	4
nebezpečné vyhrožování /§ 197a/	3	1	0	0	0	0	1
vydírání /§ 235/	9	1	4	0	0	0	1
omezov. a zbav. osob. svobody /§§ 231,232/	5	0	0	0	1	0	3
týrání svěřené osoby /§ 215/	3	0	0	2	0	0	1
týrání osoby žijící ve společném obydlí /§ 215a/	1	0	0	1	0	0	0
CELKEM :	48	5	8	10	2	1	15

znásilnění /§ 241/	9	0	2	2	0	0	1
pohl. zneužívání v závislosti /§§ 242/2,243/	6	1	0	1	0	1	1
pohl. zneužívání ostatní /§ 242/	106	26	7	8	11	4	15
CELKEM :	121	27	9	11	11	5	17
ohr. výchovy mlád. a svádění k pohl styku/§ 217	9	3	2	0	0	1	0
CELKEM :	9	3	2	0	0	1	0
ublíž.na zdr. z nedb.-ostatní /§ 223,224,201,201A/	11	1	1	1	0	0	2
CELKEM :	11	1	1	1	0	0	2
OBJEKT NAPADENÍ : ŽENA - CELKEM	219	37	21	26	13	9	52

OBJEKT NAPADENÍ : SKUPINA

opuštění dítěte /§ 212/	1	0	0	0	1	0	0
únos /§ 216/	1	0	0	0	0	0	0
loupež /§ 234/	15	0	2	3	0	1	6
úmyslné ublížení na zdraví /§ 221,222/	5	0	0	3	0	0	2
nás. a vyhr. proti sk.obyv. a jednotl. /§ 196/	1	0	0	0	0	0	0
nebezpečné vyhrožování /§ 197a/	5	0	0	0	0	1	1
vydírání /§ 235/	5	0	0	1	1	0	1
omezov. a zbav. osob. svobody /§§ 231,232/	1	0	0	0	0	0	1
týrání svěřené osoby /§ 215/	6	1	0	2	0	0	0
týrání osoby žijící ve společném obydlí /§ 215a/	3	0	0	1	0	0	1
CELKEM :	43	1	2	10	2	2	12
pohl. zneužívání ostatní /§ 242/	11	0	2	0	1	1	3
ostatní pohlavní úchytky /§ 202/	3	1	0	0	0	1	0
CELKEM :	14	1	2	0	1	2	3
ohr. výchovy mlád. a svádění k pohl styku/§ 217	8	1	1	0	1	1	0
CELKEM :	8	1	1	0	1	1	0
ublíž.na zdr. z nedb.-ostatní /§ 223,224,201,201A/	1	1	0	0	0	0	0
CELKEM :	1	1	0	0	0	0	0
OBJEKT NAPADENÍ : SKUPINA - CELKEM	67	4	5	10	4	5	16

1. 1. 2009 – 31. 12. 2009	Součet	BR	FM	KA	NJ	OP	OV
---------------------------	--------	----	----	----	----	----	----

OBJEKT NAPADENÍ : MUŽ

vraždy - ostatní /§ 219/	1	0	0	0	1	0	0
únos /§ 216/	1	0	0	1	0	0	0
loupež /§ 234/	47	3	1	9	1	0	26
úmyslné ublížení na zdraví /§ 221,222/	31	4	1	7	0	0	13
nebezpečné vyhrožování /§ 197a/	3	0	1	0	1	0	0
vydírání /§ 235/	16	0	2	2	0	1	3
týrání svěřené osoby /§ 215/	8	1	0	2	1	0	1
týrání osoby žijící ve společném obydlí /§ 215a/	1	0	0	1	0	0	0

CELKEM : **108** 8 5 22 4 1 43

znásilnění /§ 241/	1	0	0	0	0	0	0
pohl. zneužívání ostatní /§ 242/	20	1	1	6	1	0	6
šíření pornografie /§ 205/	1	0	0	1	0	0	0
ostatní mravnostní tr. činy /§§ 205A,205B,210/	1	0	1	0	0	0	0

CELKEM : **23** 1 2 7 1 0 6

ohr. výchovy mlád. a svádění k pohl styku/§ 217 **10** 0 0 0 2 0 0

CELKEM : **10** 0 0 0 2 0 0

ublíž.na zdr. z nedb.-ostatní /§ 223,224,201,201A/ **10** 1 2 4 1 0 1

CELKEM : **10** 1 2 4 1 0 1

OBJEKT NAPADENÍ : MUŽ - CELKEM **219** **11** **13** **51** **9** **4** **78**

OBJEKT NAPADENÍ : ŽENA

opuštění dítěte /§ 212/	1	0	0	1	0	0	0
únos /§ 216/	1	0	0	0	0	0	1
loupež /§ 234/	6	0	0	0	0	0	4
úmyslné ublížení na zdraví /§ 221,222/	6	0	0	2	0	0	2
nebezpečné vyhrožování /§ 197a/	1	0	0	1	0	0	0
vydírání /§ 235/	7	0	1	2	0	0	2
omezov. a zbav. osob. svobody /§§ 231,232/	2	0	0	0	0	0	1
týrání svěřené osoby /§ 215/	2	0	0	0	1	0	1
týrání osoby žijící ve společném obydlí /§ 215a/	1	0	0	0	0	0	1

CELKEM : **27** 0 1 6 1 0 12

znásilnění /§ 241/	11	2	0	3	1	0	1
pohl. zneužívání v závislosti /§§ 242/2,243/	7	3	0	0	0	0	2
pohl. zneužívání ostatní /§ 242/	100	11	4	20	10	9	21
šíření pornografie /§ 205/	1	0	0	0	0	1	0
ostatní mravnostní tr. činy /§§ 205A,205B,210/	2	0	1	0	0	0	1
CELKEM :	121	16	5	23	11	10	25
ohr. výchovy mlád. a svádění k pohl styku/§ 217	12	1	3	1	0	1	1
CELKEM :	12	1	3	1	0	1	1
ublíž.na zdr. z nedb.-ostatní /§ 223,224,201,201A/	5	0	0	0	1	1	1
ostatní trestná činnost /§§ .../	1	0	0	1	0	0	0
CELKEM :	6	0	0	1	1	1	1
OBJEKT NAPADENÍ : ŽENA - CELKEM	199	17	9	37	13	15	58

OBJEKT NAPADENÍ : SKUPINA

opuštění dítěte /§ 212/	2	0	0	1	0	0	1
loupež /§ 234/	13	0	1	3	1	0	4
úmyslné ublížení na zdraví /§ 221,222/	3	0	0	0	0	1	1
nás. a vyhr. proti sk.obyv. a jednotl. /§ 196/	2	0	0	0	0	0	0
nebezpečné vyhrožování /§ 197a/	4	0	0	0	1	1	1
vydírání /§ 235/	4	1	0	1	1	1	0
omezov. a zbav. osob. svobody /§§ 231,232/	1	0	0	0	1	0	0
týrání svěřené osoby /§ 215/	4	0	1	1	0	2	0
týrání osoby žijící ve společném obydlí /§ 215a/	4	0	0	0	0	0	1
CELKEM :	37	1	2	6	4	5	8
pohl. zneužívání v závislosti /§§ 242/2,243/	1	0	0	0	0	0	1
pohl. zneužívání ostatní /§ 242/	7	0	2	1	0	1	0
kom.forma sex.zn.ostatní /§ 242/1,3,4/	1	0	0	0	0	0	0
CELKEM :	9	0	2	1	0	1	1
ohr. výchovy mlád. a svádění k pohl styku/§ 217	13	0	3	1	4	1	0
CELKEM :	13	0	3	1	4	1	0
ublíž.na zdr. z nedb.-ostatní /§ 223,224,201,201A/	1	0	0	0	1	0	0
ostatní trestná činnost /§§ .../	1	0	0	0	0	1	0
CELKEM :	2	0	0	0	1	1	0
OBJEKT NAPADENÍ : SKUPINA - CELKEM	66	1	7	10	9	8	11

1. 1. 2010 - 31. 12. 2010	Součet	BR	FM	KA	NJ	OP	OV
OBJEKT NAPADENÍ : MUŽ							
usmrcení z nedbalosti (§ 143)	1	0	0	1	0	0	0
loupež (§ 173)	22	2	1	3	1	1	14
úmyslné ublížení na zdraví (§§ 145, 146)	23	2	1	7	6	2	5
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	3	0	0	1	0	1	1
vydírání (§ 175)	5	1	0	0	1	0	3
omez. a zbav. osobní svobody (§§ 169, 170, 171)	4	0	1	2	1	0	0
týrání svěřené osoby (§ 198)	1	0	0	1	0	0	0
CELKEM :	59	5	3	15	9	4	23
znásilnění (§ 185)	1	0	0	1	0	0	0
pohlavní zneužívání v závislosti (§ 187/2)	1	0	1	0	0	0	0
pohlavní zneužívání ostatní (§ 187/1,3,4)	8	0	1	5	1	0	1
ostatní mrav. trestné činy (§ 190, 192, 193,194)	1	0	0	1	0	0	0
CELKEM :	11	0	2	7	1	0	1
ohrožování výchovy mládeže (§§ 201, 202)	6	0	2	2	1	1	0
CELKEM :	6	0	2	2	1	1	0
ublížení na zdraví z nedbalosti - ostatní (§§ 143, ostatní trestná činnost)	6	1	1	2	2	0	0
	2	0	2	0	0	0	0
CELKEM :	8	1	3	2	2	0	0
OBJEKT NAPADENÍ : MUŽ - CELKEM	119	7	11	35	13	7	46
OBJEKT NAPADENÍ : ŽENA							
vraždy - motivované osobními vztahy (§ 140)	1	0	0	0	0	0	1
loupež (§ 173)	8	2	0	2	0	1	3
úmyslné ublížení na zdraví (§§ 145, 146)	10	0	0	6	0	0	4
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	1	0	0	0	0	0	1
vydírání (§ 175)	5	2	1	1	1	0	0
omez. a zbav. osobní svobody (§§ 169, 170, 171)	1	0	0	0	0	1	0
týrání svěřené osoby (§ 198)	2	0	0	1	0	0	1
CELKEM :	28	4	1	10	1	2	10
znásilnění (§ 185)	3	0	0	0	1	0	2
pohlavní zneužívání v závislosti (§ 187/2)	11	5	0	2	0	1	3

pohlavní zneužívání ostatní (§ 187/1,3,4)	54	8	1	12	9	5	19
ohrožování mravnosti (§ 191)	1	0	0	0	0	1	0
obchodování s lidmi (§ 168)	1	1	0	0	0	0	0
ostatní mrav. trestné činy (§ 190, 192, 193,194)	2	0	0	0	1	0	1
CELKEM :	72	14	1	14	11	7	25
ohrožování výchovy mládeže (§§ 201, 202)	5	1	1	0	1	2	0
CELKEM :	5	1	1	0	1	2	0
ublížení na zdraví z nedbalosti - ostatní (§§ 143,	5	1	1	1	1	0	1
CELKEM :	5	1	1	1	1	0	1
OBJEKT NAPADENÍ : ŽENA - CELKEM	133	20	4	33	14	11	51

OBJEKT NAPADENÍ : SKUPINA

vraždy - ostatní (§ 140)	1	0	0	0	0	0	1
loupež (§ 173)	10	1	0	4	0	0	5
úmyslné ublížení na zdraví (§§ 145, 146)	3	0	1	1	0	0	1
nás.a vyhrož. proti skup. ob. a jedn.(§ 352)	1	0	0	0	1	0	0
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	5	0	0	1	0	0	4
vydírání (§ 175)	7	1	0	1	0	4	1
týrání svěřené osoby (§ 198)	2	1	0	1	0	0	0
týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199)	1	0	1	0	0	0	0
CELKEM :	30	3	2	8	1	4	12
znásilnění (§ 185)	1	0	0	1	0	0	0
pohlavní zneužívání v závislosti (§ 187/2)	1	0	1	0	0	0	0
pohlavní zneužívání ostatní (§ 187/1,3,4)	2	0	0	0	0	1	1
CELKEM :	4	0	1	1	0	1	1
ohrožování výchovy mládeže (§§ 201, 202)	7	0	1	0	6	0	0
CELKEM :	7	0	1	0	6	0	0
OBJEKT NAPADENÍ : SKUPINA - CELKEM	44	3	5	10	7	6	13

1. 1. 2011 - 31. 12. 2011	Součet	00	BR	FM	KA	NJ	OP	OV
---------------------------	--------	----	----	----	----	----	----	----

OBJEKT NAPADENÍ : MUŽ

opuštění dítěte (§ 195)	1		0	0	1	0	0	0
loupež (§ 173)	34		8	3	12	1	0	10
úmyslné ublížení na zdraví (§§ 145, 146)	29		0	0	7	4	1	17
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	2		0	0	0	0	0	2
vydírání (§ 175)	15		6	0	3	1	2	3
omez. a zbav. osobní svobody (§§ 169, 170, 171)	1		0	0	0	0	0	1
týrání svěřené osoby (§ 198)	3		0	0	1	0	0	2

CELKEM : 85 14 3 24 6 3 35

znásilnění (§ 185)	1		1	0	0	0	0	0
pohlavní zneužívání ostatní (§ 187/1,3,4)	7		0	1	2	0	3	1
ohrožování mravnosti (§ 191)	1		0	1	0	0	0	0

CELKEM : 9 1 2 2 0 3 1

ohrožování výchovy mládeže (§§ 201, 202) 10 0 6 2 0 1 1

CELKEM : 10 0 6 2 0 1 1

ublížení na zdraví z nedbalosti - ostatní (§§ 143, ostatní trestná činnost)	8		1	0	2	0	0	5
	3		0	1	0	1	0	1

CELKEM : 11 1 1 2 1 0 6

OBJEKT NAPADENÍ : MUŽ - CELKEM 148 20 15 36 8 8 61

OBJEKT NAPADENÍ : ŽENA

vraždy - motivované osobními vztahy (§ 140)	2		2	0	0	0	0	0
vraždy - ostatní (§ 140)	1		0	0	0	1	0	0
loupež (§ 173)	7		0	0	4	0	0	3
úmyslné ublížení na zdraví (§§ 145, 146)	5		1	0	3	0	0	1
vydírání (§ 175)	7		2	0	1	0	4	0
týrání svěřené osoby (§ 198)	4		0	0	1	0	1	2

CELKEM : 26 5 0 9 1 5 6

znásilnění (§ 185)	10		1	1	2	1	0	5
pohlavní zneužívání v závislosti (§ 187/2)	3		1	0	1	1	0	0
pohlavní zneužívání ostatní (§ 187/1,3,4)	55		9	6	18	5	5	12
ohrožování mravnosti (§ 191)	1		0	0	1	0	0	0

ostatní mrav. trestné činy (§ 190, 192, 193,194)	3	0	0	1	0	0	2
CELKEM :	72	11	7	23	7	5	19
ohrožování výchovy mládeže (§§ 201, 202)	5	1	1	2	1	0	0
CELKEM :	5	1	1	2	1	0	0
ublížení na zdraví z nedbalosti - ostatní (§§ 143, ostatní trestná činnost)	6 1	1 0	1 0	0 0	3 1	0 0	1 0
CELKEM :	7	1	1	0	4	0	1
OBJEKT NAPADENÍ : ŽENA - CELKEM	135	18	11	45	13	10	38

OBJEKT NAPADENÍ : SKUPINA

vraždy - sexuální (§ 140)	1	0	0	1	0	0	0
vraždy - motivované osobními vztahy (§ 140)	1	1	0	0	0	0	0
opuštění dítěte (§ 195)	1	0	1	0	0	0	0
loupež (§ 173)	3	0	0	1	1	0	1
úmyslné ublížení na zdraví (§§ 145, 146)	3	0	1	1	1	0	0
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	5	0	1	2	1	0	1
vydírání (§ 175)	6	2	2	1	0	1	0
týrání svěřené osoby (§ 198)	1	0	0	0	1	0	0
týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199)	1	0	0	0	0	0	1
CELKEM :	22	3	5	6	4	1	3
pohlavní zneužívání ostatní (§ 187/1,3,4)	5	0	1	1	0	0	3
ohrožování mravnosti (§ 191)	1	0	0	0	0	1	0
obchodování s lidmi (§ 168)	1	0	0	0	0	0	1
CELKEM :	7	0	1	1	0	1	4
ohrožování výchovy mládeže (§§ 201, 202)	3	1	0	0	0	1	1
CELKEM :	3	1	0	0	0	1	1
ublížení na zdraví z nedbalosti - ostatní (§§ 143, ostatní trestná činnost)	1 1	0 0	0 1	1 0	0 0	0 0	0 0
CELKEM :	2	0	1	1	0	0	0
OBJEKT NAPADENÍ : SKUPINA - CELKEM	35	4	7	8	4	3	9

1. 1. 2012 – 31. 12. 2012	Součet	00	BR	FM	KA	NJ	OP	OV
---------------------------	--------	----	----	----	----	----	----	----

OBJEKT NAPADENÍ : MUŽ

usmrcení z nedbalosti (§ 143)	2		0	0	0	1	0	1
opuštění dítěte (§ 195)	2		1	0	0	0	0	1
loupež (§ 173)	26		0	3	12	0	0	11
nás.proti úřední osobě a policie(323,4,5,6,)	3		0	0	0	0	0	3
úmyslné ublížení na zdraví (§§ 145, 146)	18		1	1	6	5	0	5
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	3		0	1	1	0	1	0
vydírání (§ 175)	12		4	0	1	2	0	5
týrání svěřené osoby (§ 198)	7		1	0	1	2	2	1

CELKEM : 73 7 5 21 10 3 27

znásilnění (§ 185)	1		1	0	0	0	0	0
pohlavní zneužívání ostatní (§ 187/1,3,4)	4		0	0	2	1	0	1

CELKEM : 5 1 0 2 1 0 1
ohrožování výchovy mládeže (§§ 201, 202) 10 0 5 1 0 4 0

CELKEM : 10 0 5 1 0 4 0

ublížení na zdraví z nedbalosti - ostatní (§§ 143, 144) 10 3 2 2 1 0 2

CELKEM : 10 3 2 2 1 0 2

OBJEKT NAPADENÍ : MUŽ - CELKEM 124 12 14 35 12 7 44

OBJEKT NAPADENÍ : ŽENA

loupež (§ 173)	10		3	0	4	0	0	3
úmyslné ublížení na zdraví (§§ 145, 146)	7		0	1	0	1	0	5
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	1		1	0	0	0	0	0
vydírání (§ 175)	7		3	0	0	1	2	1
týrání svěřené osoby (§ 198)	2		1	1	0	0	0	0
týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199)	1		1	0	0	0	0	0

CELKEM : 28 9 2 4 2 2 9

znásilnění (§ 185)	2		0	0	1	0	0	1
sexuální nátlak (§ 186)	1		0	0	1	0	0	0
pohlavní zneužívání v závislosti (§ 187/2)	11		1	1	7	1	0	1
pohlavní zneužívání ostatní (§ 187/1,3,4)	31		3	4	7	4	2	11
obchodování s lidmi (§ 168)	1		0	0	0	0	0	1
ostatní mrav. trestné činy (§ 190, 192, 193,194)	1		0	1	0	0	0	0

CELKEM :	47	4	6	16	5	2	14
ohrožování výchovy mládeže (§§ 201, 202)	4	1	2	0	0	0	1
CELKEM :	4	1	2	0	0	0	1
ublížení na zdraví z nedbalosti - ostatní (§§ 143, ostatní trestná činnost	3	0	0	1	0	0	2
	1	0	0	1	0	0	0
CELKEM :	4	0	0	2	0	0	2
OBJEKT NAPADENÍ : ŽENA - CELKEM	104	14	12	26	8	4	40

OBJEKT NAPADENÍ : SKUPINA

vraždy - motivované osobními vztahy (§ 140)	1	0	0	1	0	0	0
vraždy - ostatní (§ 140)	1	0	1	0	0	0	0
loupež (§ 173)	5	1	2	0	0	0	2
úmyslné ublížení na zdraví (§§ 145, 146)	4	0	0	3	0	0	1
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	10	1	0	5	0	0	4
nebezpečné pronásledování (§ 354)	1	0	0	0	0	1	0
vydírání (§ 175)	8	0	0	1	1	4	2
omez. a zbav. osobní svobody (§§ 169, 170, 171)	1	0	0	1	0	0	0
týrání svěřené osoby (§ 198)	4	0	2	0	0	0	2
týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199)	2	0	1	0	0	0	1
CELKEM :	37	2	6	11	1	5	12
ohrožování výchovy mládeže (§§ 201, 202)	4	1	2	0	0	0	1
CELKEM :	4	1	2	0	0	0	1
ublížení na zdraví z nedbalosti - ostatní (§§ 143,	1	0	0	1	0	0	0
CELKEM :	1	0	0	1	0	0	0
OBJEKT NAPADENÍ : SKUPINA - CELKEM	42	3	8	12	1	5	13

Otázka č. 1: „Jak dlouho vykonáváte práci sociální pracovníce zde na OSPOD?“

R₁: „1 rok, předtím 7 let na oddělení dávek pro seniory a zdravotně znevýhodněné.“

R₂: „17 let.“

R₃: „25 let.“

R₄: „10 let, předtím 8 let na Okresním úřadě v Novém Jičíně.“

Otázka č. 2: „Proč jste si tuto práci vybrala?“

R₁: „Vždy jsem k tomu tíhla, studovala jsem přímo i tento obor.“

R₂: „Já jsem ji ani nechtěla, já jsem k ní tak náhodou přišla.“

R₃: „Protože jsem chtěla pomáhat. Já jsem se kdysi hlásila na práva, tam jsem se nedostala a pak jsem šla na sociálně-právní školu a natolik mne to zaujalo, že jsem u té práce zůstala.“

R₄: „Tak v podstatě jsem totalitní dítě, takže prestižní škola byla sociálně-právní škola. Asi mě tam něco zaujalo, takže jsem ten obor vystudovala a pak jsem zkusila napsat na Okresní úřad a tam mě vzali.“

Otázka č. 3: „Naplnuje práce Vaše očekávání?“

R₁: „To, co vám předem nepřipadá složitě, tak mnohdy je z toho složitý případ. A pokud se rodiče třeba domluvit nechtějí, tak se s nimi nehne. Někteří lidi nikoho neposlouchají. A to je to, proč je ta práce náročná. Já si často nosím práci domů, večer přemýšlím, jestli jsem udělala všechno, co jsem mohla.“

R₂: „Ne, spíše je tady nedostatek jiných pracovních příležitostí.“

R₃: „Asi jo, jinak bych to nedělala. Spíš čím déle to dělám, tím víc cítím nějakou bezmoc kolikrát.“

R₄: „No tak samozřejmě mě ta práce baví. Je tady hodně plusů a hodně minusů. Je to práce, která není zaplácena tak, jak by měla, ale určitě jsem se tou prací naučila žít v životě.“

Otázka č. 4: „Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání a jak se dále vzděláváte?“

R₁: „Já jsem magistra a my jako úředníci máme povinnosti plnit vzdělávání podle zákona, což znamená, že máme osmnáct dnů za tři roky, zároveň se na nás vztahuje zákon 108, kde máme 24 hodiny akreditovaných kurzů a zároveň teď novelizace zákona o sociálně-právní ochraně, tam je zase šest dní pro pracovníky OSPOD.“

R₂: „Vysokoškolské, magisterské, dodělávala jsem si školu dodatečně.“

R₃: „Chodíme na školení, co se týká sociálně-právní ochrany, od všeho trošku. V podstatě nejsme omezeni, spíše toho času není moc. Já jsem měla vysokou školu- bakaláře a teď jsem si dodělávala magistra v Olomouci.“

R₄: „No tak je to středoškolské, s tím že mám spoustu rekvalifikací a kurzů. Letos se budu hlásit na vysokou školu.“

Otázka č. 5: „Jak často se účastníte supervize? Je pro Vás přínosná?“

R₁: „Já konkrétně na OSPODu jsem supervizi neabsolvovala. Samozřejmě tady na OSPODu řešíme složité případy mezi sebou, sdělujeme si své názory a informace.“

R₂: „Minulý rok jsme ji měli poprvé a měli jsme ji jedenkrát měsíčně. Ted' se o tom jedná a mělo by to být jednou za dva měsíce. Po mě to přínos ani moc nemělo.“

R₃: „My jsme měli vloni velký projekt, který trval asi rok a půl a nebyli jsme vůbec spokojeni. Nebyl to člověk z praxe, takže mě to vůbec nenaplnilo. OSPOD je specifický obor a ospoďáka málokdo pochopí.“

R₄: „Tady nemáme, ale vloni jsme byly. Jezdily jsme dvě pracovnice odsud do Nového Jičína na supervizi. Ale nenaplnilo to očekávání, protože ta mediátorka, když asi měla vzdělání, neměla na to, aby to mohla řídit.“

Otázka č. 6: „Prošel někdo z Vašeho pracovního okolí syndromem vyhoření?“

R₁: „Asi všichni (smích). Byla tu jedna kolegyně, která byla i v péči psychiatra, potom si udělala takovou nucenou, nenucenou pauzu - těhotenství.“

R₂: „No možná všichni. Ale žádný vážnější případ jsme tady nikdy neměli.“

R₃: „Bývalá kolegyně, která byla v péči psychologa. Byla dlouho na nemocenské a vůbec nevím, jak teda skončila. Ona pracovala v oboru asi dvacet let.“

R₄: „Určitě každý (smích). Ale jinak ne.“

Otázka č. 7: „Kolik živých spisů spadá na jednoho pracovníka na vašem pracovišti?“

R₁: „Asi 200 živých spisů.“

R₂: „Zhruba 30.“

R₃: „Nějakých 170 spisů.“

R₄: „Těch živých asi kolem těch 170.“

Otázka č. 8: „Myslíte si, že je tento počet optimální?“

R₁: „Ne, je to dlouhodobě podceněná práce.“

R₂: „Zatím to optimální bylo.“

R₃: „Ne, jsme zavaleni nesmyslnou administrativou.“

R₄: „Rozhodně ne.“

Otázka č. 9: „Kolik případů týrání/zneužívání dětí jste měli v loňském roce ohlášeno?“

R₁: „7 případů fyzického týrání, 8 psychického a 6 případů sexuálního zneužívání, z toho bylo ale jen 1 potvrzeno.“

R₂: „2 fyzické týrání a 2 sexuální zneužívání.“

R₃: „Týrání žádné, 1 sexuální zneužívání.“

R₄: „Nula, ale některé rodiny máme pokryty dohledem.“

Otázka č. 10: „Kdo bývá nejčastěji ohlašovatelem?“

R₁: „Lékaři a je to hlavně i naše činnost.“

R₂: „Dítě nebo rodina.“

R₃: „Rodina, škola nebo lékař.“

R₄: „Anonym.“

Otázka č. 11: „Má na výskyt těchto činů vliv sociálně slabší prostředí?“

R₁: „Ano.“

R₂: „Ne.“

R₃: „Ano.“

R₄: „Ne, ba naopak.“

Otázka č. 12: „Jaký je váš postup při přijetí ohlášení na podezření na týrání/zneužívání dítěte?“

R₁: „Záleží na tom, co to je. Když je to sexuální zneužívání, je to tak tenký led, že si myslím, že máme povinnost hned kontaktovat policii. Pokud jde o to týrání, tak si myslím, že tam už můžeme nejdříve zajít na šetření, kontaktovat školu a tak dále.“

R₂: „V první řadě musíme kontaktovat policii, protože jen oni mohou nařídit, aby dítě šlo na lékařskou prohlídku, oni pak podniknou určité kroky a dají hlášení nám.“

R₃: „Hned se kontaktuje policie, my jdeme s policií na šetření.“

R₄: „My jdeme na šetření, vyhodnotíme situaci, a pokud se nám tam něco nezdá, kontaktujeme policii.“

Otázka č. 13: „Se kterými dalšími orgány v rámci sociálně-právní ochrany spolupracujete?“

R₁: „Je to Krajský úřad, diagnostické ústavy, dětské domovy, zdravotníci, policie, soudy, my využíváme i etopeda. Dále azylový dům pro rodiče s dětmi.“

R₂: „Policie České republiky, Krajský úřad, soudy, máme tady v Karviné rodinnou a manželskou poradnu, středisko výchovné péče, pedagogicko-psychologická poradna, nízkoprahová zařízení a neziskovky a máme tady i azylový dům pro rodiče s dětmi.“

R₃: „Policie, soudy, školy, teď v Kopřivnici máme novinku, ve dvou školách mají školního psychologa. Ředitelky školek, dětský lékař, samozřejmě všechna zařízení.“

R₄: „Frenštát moc nasycený není, takže školy, policie městská a státní a díky kontaktům, co mám z dřívějších ještě domov pro matky s dětmi Salus, když potřebujeme umístit. Pak spolupracujeme s Centrem psychologické pomoci v Novém Jičíně a s občanskou poradnou.“

Otázka č. 14: „Do jakého zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc umístíte děti?“

R₁: „Salus v Kopřivnici nebo Kojenecké dětské centrum Valašské Meziříčí. U nás ve městě přímo nic není.“

R₂: „Přímo v Karviné máme zařízení.“

R₃: „Tady k nám do Salusu, to je vlastně domov pro rodiče a děti v nouzi.“

R₄: „Tak spádově máme Čtyřlístek Ostrava, taky Salus na nějakou přechodnou dobu a využívali jsme i Valašské Meziříčí.“

Otázka č. 15: „Kolik dětí bylo ve Vašem správním obvodu v loňském roce umístěno mimo rodinu?“

R₁: „Asi do deseti dětí.“

R₂: „Žádné, akorát jsme měli umístění v širší rodině.“

R₃: „Ústavek máme sedm, pro děti vyžadující okamžitou pomoc jsou dvě.“

R₄: „No umísťovali jsme šest dětí.“

Otázka č. 16: „Kolik dětí se vrátilo zpět do rodiny?“

R₁: „Vrátily se nám dvě.“

R₂: „Taky žádné.“

R₃: „No vrátily se mi tři z těch sedmi nařízených ústavků.“

R₄: „Víceméně žádné.“

Otázka č. 17: „Účastníte se nebo organizujete preventivní akce pro veřejnost?“

R₁: „Pokud nás požádá škola, tak samozřejmě ano, jinak nás spíše o spolupráci žádají pracovníci policie, kteří nějaké přednášky organizují.“

R₂: „Ne.“

R₃: „Já jsem před dvěma rukama vymyslela takovou kampaň, kdy jsme udělala dotazníkové šetření pro devatenáct osmých tříd celého správního obvodu, a cílem bylo zjistit, jestli ty děti vůbec ví, co je to týrání, zneužívání a zanedbávání a jak vnímají syndrom CAN. Na základě toho pak probíhaly přednášky ve školách. A zrovna zítra dělám přednášku v jedné škole. Ta je dvouhodinová a prvním tématem je, co je to sociálně- právní ochrana, aby měli takové nějaké povědomí, že tady můžou přijít sami, co můžou nahlásit, že existuje nějaké výchovné opatření. A druhé je vyloženě zaměřené na syndrom CAN. Tam jsou jednotlivé kategorie týrání, zneužívání, jak se to pozná, jak se projevuje to děcko a co s tím můžou udělat.“

R₄: „No máme dny rodiny, pak máme nějaké přednášky a tam záleží na poptávce. Ve Frenštátě má ale pod sebou prevenci kriminality manažerka Městské policie.“

Otázka č. 18: „Domníváte se, že je stávající legislativa dostatečná? Jaké je vaše stanovisko k novele zákona č. 359/1999 Sb., platné od 1. ledna 2013?“

R₁: „Něco je tam dobré, dobrý záměr, chápu, co tím chtějí říct. Tam ta standardizace, aby to fungovalo, aby to nějak bylo dáno. Ale dohody upřímně, to je nesmysl. Individuální plán ochrany dítěte je super, tohle je ta práce, která by se měla vztahovat na každou rodinu. Ale nechápu ty dohody, které jakoby duplují zákonné povinnosti. Nikdo neví, jak s těmi dohodami. Co můžeme udělat, když ty dohody nebudou dodržovat? Jediný krok, který můžeme, tak dáme návrh na zrušení pěstounské výchovy. Jsou to další povinnosti, kdo to bude dělat-nedořešené, nesmyslné.“

R₂: „Já se domnívám, že ano. Já se domnívám, že měli počkat a že hlavně se měli přijít podívat, jak to funguje v praxi.“

R₃: „Myslím si, že jo, ale to není o legislativě. My můžeme mít podezření na týrání, ale policie to vyhodnotí úplně jinak. Ale já s tím už nic neudělám, já můžu už jenom docházet do té rodiny. Co se týče trestů, ty jsou podle mne nízké. Moje stanovisko k novele zákona je strašné. Je to papírování, zájem dítěte jde úplně mimo. Místo, aby se posílila ta práce s rodinou, tak se tady vymýšlí úplně nějaké stupidity, které jsou úplně k ničemu.“

R₄: „Legislativa asi ano. Ale to týrání a zneužívání je hůř prokazatelné a tady zase narážíme na problémy s ohlášením. Buď to nikdo nenahlásí, nebo jenom telefonem a jako dál s tím nechtějí mít nic společného. To samé školy, teď už je to o něco lepší, ale dřív jejich zprávy,

to byla jedna, dvě věty. A je to složité pak k tomu soudu dám všechny důkazy tak, aby to dopadlo. Já si myslím, že novela je dobrá, akorát jsme byli jen jednou proškoleni. Dostaly se tam standardy do toho, což je dobré. Jsou tam individuální plány ochrany dítěte, já si myslím, že je to dobré, akorát budou chybět lidi tady na to.“